Binnenstadskrant

Binnenstadskrant 21ste jaargang, nummer 4, 9 september – 11 november 2016

Maak het groen

Niet van dat benauwde

- *Drijvende eilanden*
- *Bomen ondergewaardeerd*
- *Warmte oppompen*
- *Paadje maken*
- *Een meter paradijs*
- *Lezen in de buitenlucht*

Dick Franssen

Maak het groen

De massa's die in China onze spullen maken zien we hier nooit. Ze lijden een uitzichtloos bestaan. Weinig verdienen, een onvoorstelbaar lange werkweek. Maar miljoenen andere Aziaten hebben tegenwoordig wèl geld en tijd voor een reisje naar Europa. In toenemende mate komen ze ook naar Utrecht, en daarop speelt het zakenleven in. Kantoorpanden worden hotels, werfkelders air b&b's. De tweede b staat voor breakfast, maar in de meeste gevallen moet je je ontbijtje zelf ergens opscharrelen.
Ook het Polmanshuis op het Jansveld wordt hotel. In afwachting van de verbouwing zijn de gordijnen dicht. Vroeger, toen het restaurant nog open was, stonden er altijd prachtige verse boeketten. Je kon er van genieten vanaf de straat.
In mijn jeugd hoefde je maar een weiland in te lopen en je plukte in een kwartiertje een mooie bos bloemen bij elkaar. Kom er nog eens om? Geen bloemetje meer te bekennen. Uitsluitend gras, met hooguit wat schapen er op, want zelfs bij sommige 'biololgische' boeren staan de koeien het hele jaar door op stal.
Als je pech hebt is een boer bezig mest te injecteren in de grond. Dan maak je dat je wegkomt. De regenwormen doen dat ook, voor zover ze kunnen. Daardoor hebben weidevogels steeds minder te eten.
Nederland is na de Verenigde Staten de grootste exporteur van agrarische producten ter wereld. Ons platteland is voor het grootste deel geïndustrialiseerd. Het is nog wel groen, maar niet meer zo aangenaam groen.
Beter zal het er niet op worden. Het enige wat we kunnen doen is de steden groener maken, om te beginnen met de Binnenstad van Utrecht. •

Jacqueline van Eimeren

Terug in de stad

De vakantiewas staat te draaien in de wasmachine, het gras van de camping vind je nog overal terug in huis, meegekomen in de opgerolde matjes en slaapzakken.
De tent hangt te drogen in het trappenhuis. We zijn weer thuis.
Aan het woekerende groen op het balkon kunnen we zien hoe lang we weg zijn geweest.
Wat onwennig lopen we rond tussen keuken, kamers, gang en trap. Wat een ruimte. Maar tegelijkertijd zo beperkt. We worden omringd door stenen en beton. Niet langer een dun wapperend tentdoek als enige begrenzing tussen ons en de natuur.
's Nachts trek ik instinctief het dekbed wat strakker om me heen als ik hoor dat het begint te regenen. Bang dat het gaat lekken. Maar ik lig niet meer in de tent.
De regen roffelt hier tegen het dakraam en niet op het tentdoek.
Ik droom van groen. Heel veel groen om me heen.
Alle beelden van onderweg zijn blijkbaar opgeslagen en worden 's nachts als een film afgedraaid.
We worden wakker door stadse geluiden. De vuilniswagen en het geloei van een onkruidbestrijder. Hier dendert het verkeer weer in alle haast door de straat. Het geluid van een draaiende hijskraan en getimmer van metaal op metaal. Hier wordt gebouwd.
In onze blik nog de weerspiegeling van weidse vergezichten en een koraalblauwe zee. We voelen ons sterk en ondanks al onze inspanningen uitgerust.
Onze blik zal zich de komende tijd weer vernauwen.
Ook wij worden weer begrensd. De weidsheid zal uit onze blik verdwijnen. Onze opgedane kracht zal wegebben. Het groen zullen we weer moeten opzoeken in plaats van dat het zich eindeloos aan onze voeten uitstrekt.

Stenen en asfalt overheersen in de stad. En al is het groen uiteindelijk sterker, zolang er mensen zijn om het weg te halen, moeten die gevreesd worden. •

Interessante websites

www.binnenstadskrantutrecht.nl
www.documentatie.org [schat aan informatie over de Binnenstad]
www.bouwpututrecht.nl [goed onderhouden, onafhankelijke site over de ontwikkelingen in het Stationsgebied]
www.nieuws030.nl [met veel opinie en columns over de stad]
www.wijkraadbinnenstad.nl
www.destadutrecht.nl [digitale krant]
www.duic.nl De Utrechtse Internet Courant [digitale krant met veel actueel nieuws uit de stad]
www.utrecht.nl [onmisbare informatiebron]www.
www.ad.nl/utrecht [Utrechtse editie van het AD]

Westerkerk wordt hotel

Projectontwikkelaar Lean Property wil van de Westerkerk op de Catharijnekade een hotel met 76 bedden maken. Tevens zal het een 'gemeenschapsplek' worden, een 'modern volkshuis', waar in het schip van de kerk mensen elkaar kunnen ontmoeten. •

Adressen

Bewonersgroepen

Beheergroep NV-Huistuin e.o.
2367315

Bewonersgroep Vrouw Jutten
[Warendorffterrein]
06 51604659

Bewonersgroep Wolvenbuurt
ronald-kampman@ziggo.nl

Bewonersoverleg Nieuwstraat [BON]
www.langenieuwstraatutrecht.nl

Buurtcomité Twijnstraat en omstreken
www.twijnsite.nl

Buurtpreventiegroep WijkC-west
2328076

Comité Behoud Lucas Bolwerk
www.lucasbolwerk.nl

Klankbordgroep Werven

Pandhof van de Dom
Kikkersloot 18, 3993TK Houten

Pandhof Sinte Marie
www.pandhofsintemarie.nl

Stichting Behoud Lepelenburg
lepelenburg@planet.nl

Stichting Leefbare Breedstraatbuurt
www.leefbarebreedstraatbuurt.nl

Klankborgroep werven
robinvanessen@outlook.com

Vereniging Grachtstegen
www.burodesteeg.nl

WijkC -komitee
www.wijkc.nlOverig

Bartholomeus Gasthuis
www.bartholomeusgasthuis.nl

Buurthuis in de 3 Krone
www.inde3krone.nl

Buurtteam Binnenstad
www.buurtteamsutrecht.nl/buurtteam-Binnenstad
Doenja Dienstverlening
www.doenjadienstverlening.nl/Binnenstad

Wijkagenten Binnenstad
Tel. 0900-8844
[Politie spoed: 112]

Wijkbureau Binnenstad [gemeente Utrecht]
www.utrecht.nl/Binnenstad
2869860, Binnenstad@utrecht.nl

Wijkraad Binnenstad
www.wijkraadBinnenstad.nl

Zakkendragersvereniging
[bewoners, ondernemers] tel. 2317578

Voorpagina: huisschilder Jef maakt het groen met dank aan schildersbedrijf Van Vulpen © Sjaak Ramakers

Colofon

De Binnenstadskrant is een onafhankelijke uitgave op initiatief van bewonersgroepen, verschijnt vijf keer per jaar en wordt gratis verspreid in de Binnenstad

Coördinator
Dick Franssen

Redactie
Arjan Biemans, Marijke Brunt, Charles Crombach, Bert Determeijer, Jacq van Eimeren, Dick Franssen, Richard den Hartog, Oeke Kruythof, Nico van Laar, Ben Nijssen, Henk Oldenziel, Marieke van Os, Anne Pols, Onno Reichwein, Eddy Stolk, Lies Straub, Harry Thewessem, Ton Verweij, Elaine Vis, Erik van Wijk

Fotografie
Gerard Arninkhof, Humphrey Daniels, Saskia Flesseman, Job de Jong, Rob van der Lingen, Sjaak Ramakers (*coördinator*), Saar Rypkema, Patrick van der Sande, Ton Verweij

Website
Website: Binnenstadskrantutrecht.nl
Pippi Kragtwijk en Reinder Smit

Facebook
Binnenstadskrant-Utrecht

Vormgeving
Communicatieteam x-hoogte

Druk: Badoux
Verspreiding: Guus Touker
Oplage: 10.500
Deadline volgend nummer: 24 oktober
Verschijnen: 11 november

Adres redactie:
Nieuwegracht 82, 3512 LW Utrecht
tel. [030] 23 14 555
redactie@Binnenstadskrant.nl

Abonnement:
Abonnement: € 15 per jaar.
Naam en adres opgeven bij de redactie en het geld overmaken op ING-bankrekening **NL71INGB0000245122** ten name van Binnenstadskrant, Utrecht onder vermelding van 'abonnement'

De Binnenstadskrant wordt financieel mogelijk gemaakt door:
- gemeente Utrecht
- wijkraad Binnenstad
- Bartholomeus Gasthuis
- Doenja Dienstverlening
- particuliere giften
- Maatschappelijke Ontwikkeling, afdeling Welzijnszaken

Giften:
Financiële steun van bewoners, bedrijven en instellingen is van harte welkom op ING bankrekening **NL71INGB0000245122** ten name van Binnenstadskrant, Utrecht, onder vermelding van 'gift'.

Ben Nijssen

Lang wachten op park Paardenveld

De gemeente toont weinig wil om van het park op het Paardenveld iets moois te maken. Voor de snelle passant lijkt het wel wat te worden, maar verder dan de grond egaliseren en inzaaien met gras en het aanleggen van een pad langs het water is de gemeente niet gekomen. En bovendien werd een deel van het park gereserveerd voor tijdelijke horeca.

Na heel lang wachten is het Paardenveld vrijgekomen voor de ontwikkeling van een park. Dat was van begin af aan de bedoeling van omwonenden bij het herstel van de singel. Immers, Pijlsweerd en Wijk C zijn groen-arme buurten. Toen de gemeente dan ook met volle kracht de ontwikkeling van het bioscoopplan De Kade ondersteunde, was er sprake van grote teleurstelling. Het zou het eind van een echt buurtpark hebben betekend. Op dat moment wilde de gemeente nog wel praten over de invulling van het overblijvende groengebied. Dat was voorbij zodra de bouw van De Kade werd afgeblazen. De gemeente heeft nu een afwachtende houding aangenomen. Er wordt op gegokt dat de Paardenveld-parkeergarage steeds minder bezoekers zal trekken door concurrentie van de nieuwe Vredenburg-garage en dat bij het verlopen van de erfpacht in 2022 de garage wel eens afgebroken zou kunnen worden.

Tijdelijke bbq-restaurant

Van die twijfel heeft Sidney Rubens (uitbater van onder andere stadsstrand Oog in Al) gebruikgemaakt door een vergunning aan te vragen voor een tijdelijke horecavoorziening op het Paardenveld. En zowaar, de gemeente hapte meteen gretig toe. En men had haast! Nog dit jaar zou er een ‘goed-weer-bbq-restaurant’ moeten komen. De vergunningverleners van de gemeente werkten echter minder mee. Er moest aan allerlei voorwaarden worden voldaan. Dat leverde zoveel vertraging op dat er waarschijnlijk dit jaar geen horecavoorziening meer gerealiseerd kan worden. Maar goed ook, want het inmiddels met gras ingezaaide gebied is nog te kwetsbaar voor veel publiek. Hoe groot de inbeslagname van het groen door horeca wordt, is duidelijk te zien aan de zandpartij. Daar moeten dan twee onaantrekkelijke containers op komen, die daar vijf jaar mogen blijven staan. Doodzonde! Het had ook heel anders gekund, met hetzelfde effect voor de horeca. De leegstaande begane grond van de parkeergarage had benut kunnen worden voor de opslag van het meubilair van het terras en ook zouden daar toiletvoorzieningen gerealiseerd kunnen worden. Het terras zelf had dan tussen de bomen kunnen komen en dan was er een grote vrije ruimte voor het park zonder ontsierende containers gerealiseerd.

Fantasievoller

Wie weet denkt men hierover, na de ontstane vertraging, nog eens in rust na. De teleurstelling bij de gemeente over het niet doorgaan van De Kade is dan wellicht ook wat weggeëbd. De Hogeschool van de Kunsten, die een deel van De Kade zou gaan gebruiken, heeft zich er ook al bij neergelegd en wordt nu huurder van het kantoorgebouw Molenburg op de Nieuwekade. En dan valt er wellicht met de gemeente ook weer te overleggen over een fantasievollere invulling van een potentieel schitterende buurtparklocatie op het Paardenveld. De stad krijgt er dan een mooie zichtlocatie bij voor de bezoekers die vanuit de Daalsetunnel komen. •

Definitief bevrijd

De Hardebollenstraat, definitief bevrijd van raamprostitutie, heeft weer kleur op de wangen Een bord boven een deur (‘Kantoor Wegra’) herinnert nog aan de slechte oude tijd, maar de negen voormalige sexpandjes hebben inmiddels allemaal een andere bestemming. ‘Creatievelingen’ huren de ruimtes voor een prikje. Het is een soort anti-kraak, in afwachting van wat de nieuwe eigenaar, de gemeente, gaat doen.

De gemeente betaalde goud geld, namelijk zes miljoen, voor de pandjes en wil ze voor vier miljoen weer van de hand doen. Met de transactie was juridisch niets mis. Op verzoek van de PvdA en GroenLinks heeft een advocatenkantoor de gang van zaken uitgezocht. Raamprostitutie is er straks in Utrecht uitsluitend in Overvecht, waar dichtbij het Zandpad een ‘seks-straatje’ komt, ten koste van 232 bomen. Voor alle 162 kamers zijn al exploitanten. Ze moeten nog wel door de Bebob, dat wil zeggen dat nagegaan wordt of ze te linken zijn aan criminaliteit.
De eigenaren van de sexboten langs het Zandpad hebben hun schepen intussen in de verkoop gedaan. Ze staan op Marktplaats voor tien mille per stuk.
De tippelzone op de Europalaan wordt opgeheven of verplaatst. De gemeente vindt dat er woningbouw moet komen. •

Op de foto: creativelingen Michelle Buffaz (sieraden) en Lydia van Laar (illustraties) voor hun Studio Lille in de Hardebollenstraat. © Sjaak Ramakers

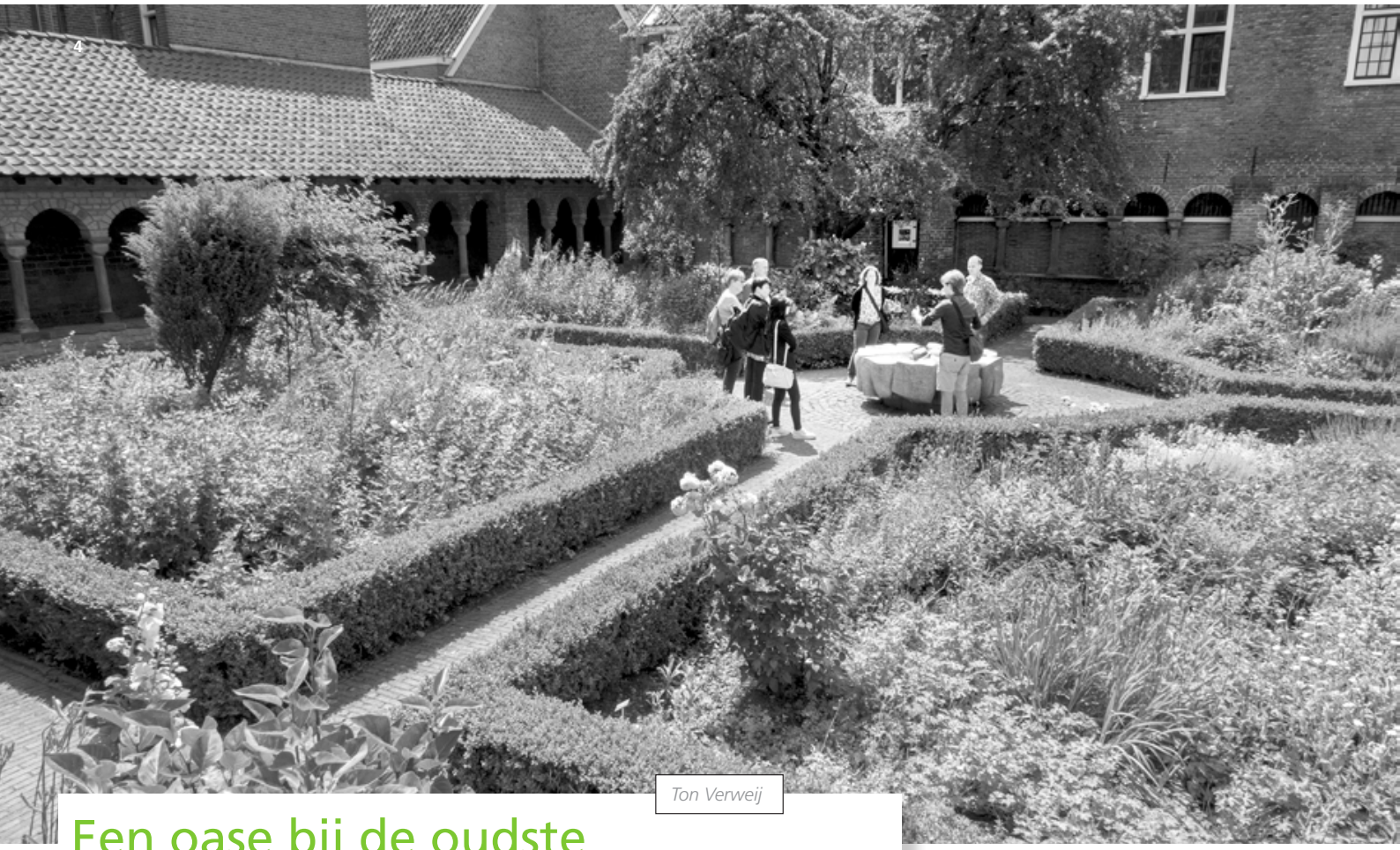

Ton Verweij

Een oase bij de oudste kloostergang van Nederland

Rondleiding in de Pandhof © Ton Verweij

Vrijwilligers onderhouden al sinds 1987 de Pandhof Sinte Marie, de kleine besloten oase bij de Mariaplaats, deels omsloten door een overdekte kloostergang en een monumentaal hekwerk.

Claudia Hoejenbos en Emma van den Dool zijn al jaren lid van de werkgroep Pandhof Sinte Marie en vertellen met hoeveel plezier ze hier elke dinsdag aan de slag gaan. Het is voor hen steeds een verrassing hoe de planten en bloemen erbij staan en wat voor klussen er dit keer weer moeten worden geklaard. Met z'n achten is het goed te doen en ieder heeft zo zijn eigen specialisatie, variërend van uitdunnen en opbinden van de kardoen tot vegen. Ook 'social talking' maakt deel uit van dit wekelijks ritueel. 'We krijgen veel enthousiaste reacties en waardering van bezoekers', vertelt Emma. 'En ze komen soms ook met leuke vragen en suggesties.' Claudia: 'Soms krijgen we hele groepen Chinezen, met een Chinese gids. Ik zou weleens willen weten wat die nou eigenlijk vertelt.'

Mariaplanten

De tuin in de binnenhof is onderverdeeld in plantvakken, met elk hun eigen thema. Er zijn nuts- en gebruiksplanten (kaardenbollen, verfkruiden e.d.), geneeskrachtige planten, bosplanten en ook Bijbelse planten en stokrozen. Een bijzonder vak is wel dat met de Mariaplanten. Bij de eerste aanleg was daar al min of meer sprake van, maar de werkgroep heeft de collectie behoorlijk uitgebreid. De lelie (die staat voor onschuld en reinheid) en de roos zijn wat dat betreft het meest bekend. De laatste geldt als de koningin van de bloemen, net zoals Maria de koningin van alle vrouwen is. Verder groeien er onder andere lievevrouwenbedstro, mariadistel en de madonnalelie, maar bijvoorbeeld ook de goudsbloem (die in het Engels 'marigold' wordt genoemd: goud van Maria).
In totaal staan er in de pandhof zo'n driehonderd soorten planten. Emma: 'We gaan uit van 'oude', niet-gecultiveerde wilde planten.' Volgens Claudia gaat het om een mix van wilde planten die bekend zijn vanuit middeleeuws gebruik. In het verleden kon er nog wat geregeld worden via de Stadskwekerij, nu gaat men zelf op zoek naar specifieke planten bij verantwoorde kwekerijen. De werkgroep krijgt een klein bedrag van de gemeente om de kosten te dekken. Ook verricht de gemeente beperkte onderhoudswerkzaamheden.

Drukte tijdens lunchtijd

De werkgroep heeft donateurs die de nieuwsbrief ontvangen en bijvoorbeeld stekjes kunnen bestellen. Een keer per jaar houdt de pandhof een open dag, tegenwoordig gecombineerd met de Open Tuinendag.
Er schijnen momenteel bij de gemeente plannen te zijn om, in aansluiting op de herinrichting van de Mariaplaats, de pandhof ruimtelijk wat meer te betrekken bij zijn omgeving. Claudia: 'Men wil de pandhof wat makkelijker toegankelijk maken, zodat deze bijzondere plek beter is te vinden. Maar hierdoor gaat juist het besloten karakter verloren. De vraag is dan ook of dit een verbetering is', zegt Emma. 'Misschien verliest deze plek daardoor juist zijn charme en als je ziet hoe druk het hier tijdens lunchtijd is, snap je dat men de pandhof echt wel weet te vinden!' 'Dat geldt helaas ook voor zwervers en dergelijke', vervolgt Claudia. 'Kijk maar naar de achtergelaten rommel om je heen. Gelukkig komt de gemeente twee keer per week opruimen.'

Verdwenen kerk

De pandhof is een overblijfsel van de verdwenen Mariakerk, een van de vijf kapittelkerken van Utrecht. De in Romaanse stijl gebouwde kerk is bij het beleg van kasteel Vredenburg (1576) beschadigd en de beeldenstorm en de windhoos van 1674 zorgden voor verder verval. Nadat het kapittel in 1811 werd opgeheven, werd de kerk afgebroken. In de bestrating op het pleintje is de grondslag van het oorspronkelijke gebouw nog terug te vinden en in het conservatorium is onder een glazen vloer nog een deel van het fundament te zien. De mooie kloostergang uit de elfde eeuw, de oudste van Nederland, is bewaard gebleven, omdat deze op het grondgebied stond van de Oudkatholieke kerk. In het midden van de pandhof staat een kunstwerk van Frits Koenig, een granieten sculptuur met als titel 'Steenroos'. De pandhof ligt aanmerkelijk lager dan de omgeving, waaraan duidelijk is te zien dat het straatniveau van de Binnenstad in de loop van de eeuwen hoger is komen te liggen.

Andere stadstuinen

Behalve Pandhof Sinte Marie zijn er natuurlijk meer openbare stadstuinen in de Binnenstad. Denk bijvoorbeeld aan de pandhof van de Dom, Flora's hof, de tuinen van het Catharijneconvent en het Centraal Museum.
Zie voor meer informatie over Pandhof Sinte Marie: www.pandhofsintemarie.nl. •

Charles Crombach

Groene warmte van diep beneden

Vijftig meter onder de grond is het water zo warm dat je, als je het oppompt, er je huis mee kunt verwarmen. 'Zo'n warmtepomp is niet groter dan een schoenendoos', geeft Bert Jan Tiesinga met zijn handen aan. De pomp maakt nauwelijks geluid en vergt niet meer dan twintig procent energie in vergelijking met de geleverde warmte.

Tiesinga kocht samen met vier buurtgenoten vijf werfkelders in de bocht van de zuidelijke Oudegracht om ze grondig op te knappen. Ze stammen uit de dertiende eeuw. De vorige eigenaar is een investeerder die het gebouw van het Luzac College in bezit heeft. Hij had geen interesse in de bijbehorende werfkelders en wilde ze graag van de hand doen. De nieuwe keldereigenaren maakten samen met architect Lukas de Jong plannen om vier van de vijf middeleeuwse opslagplaatsen om te toveren tot prettig bewoonbare ruimtes met duurzame voorzieningen. Geen van de grondvlakken is rechthoekig en de vorm van het gewelf is aan de voorkant vaak anders dan achterin.
De nieuwe kelderbezitters hebben verschillende bestemmingen voor ogen. Bert Jan Tiesinga en zijn partner, die verderop een appartement in een verbouwde school bewonen, willen hun kelder niet alleen als buitenhuis gebruiken, maar hem te zijner tijd ook als bed & breakfast aanbieden. Anderen denken aan een bestemming als riante vergaderruimte met uitzicht op de gracht en een breed terras. Achter de dikke houten voordeur die naar buiten openzwaait komt een tweede deur van glas waardoor volop licht naar binnen stroomt.

Uitgegraven vloer

Architect De Jong heeft niet alleen bij de verbouwingsplannen, maar ook in het overleg met de gemeente een belangrijke rol gespeeld. Hij is zelf eigenaar van een pand met een werfkelder aan de Oudegracht, heeft veel ervaring met de renovatie van historische panden en is goed op de hoogte van de eisen van Monumentenzorg.
Essentieel in het ontwerp is het uitgraven van de vloer met 45 centimeter waardoor een hoogte van maximaal 2,35 meter is ontstaan. Op de verdiepte vloer werden riolering, ventilatie en waterleiding aangelegd. Een forse laag van twintig centimeter beton met daarin de vloerverwarming zorgt voor de isolatie. Elke kelder is voorzien van een kleine keuken, douche en toilet. Frisse lucht wordt aan de voorkant aangezogen boven de deur. Binnen wordt de lucht via de vloer en door een roostertje in de werf naar buiten afgevoerd.

Negen mille per kelder

Tiesinga: 'Op een keldervloer van ongeveer dertig vierkante meter is het woekeren met de ruimte, dus de inrichting vereist de nodige precisie. De vijf kelders liggen aan de voet van het Luzac-gebouw op de hoek van de Diaconessenstraat, maar ze staan er bouwkundig geheel los van. Dus het gebouw, vroeger het Christelijk Gymnasium, kon geen directe aansluiting leveren voor verwarming, water en elektriciteit van de kelders. Mede daarom is gekozen voor aardwarmte.'
Het mooiste zou zijn als ook het water voor de douche en de tapkraan met bodemwarmte verhit zou worden, vindt Bert Jan Tiesinga, maar dat vereist de installatie van een boiler en die neemt te veel ruimte in beslag. Dus daarvoor komt gewoon een geiser in de plaats. De investeringen voor het aardwarmtesysteem vergen ongeveer negenduizend euro per kelder, inclusief een subsidie voor toepassing van duurzame energie.

Megaklus

Utrecht is uniek in de wereld met zijn werfkades en kelders onder de rijweg die gewoonlijk in verbinding met de huizen staan. Ze liggen langs de Oudegracht, de Nieuwegracht en de Kromme Nieuwegracht, vaak aan beide zijden van het water. Het zijn er 980 in totaal. Architect Lukas de Jong is bezig met het systematisch in kaart brengen van die onderaardse ruimtes, hun geschiedenis en de verhalen die bij die duizend kelders horen. Een megaklus dus. Maar hij heeft al een eerste grote stap gezet met het in kaart brengen van de kelders in rak 10, het grachtdeel waar zijn eigen kelder ook tussen zit. *Zie kelderkaart.nl.* •

(Meer over het kelderproject op bladzijde 21, een pagina van het Wijkbureau Binnenstad.)

Sylvester Keus, Europees kampioen tegelzetten 2008, werkt mee aan de verbouwing van de kelders
© Sjaak Ramakers

Elaine Vis

De natuur (bijna) zijn gang laten gaan

Hans van Lunteren, op de achtergrond de groenstrook tussen gevangenismuur en de Singel. © Sjaak Ramakers

Al ruim een jaar lang lopen enkele bewoners van de Wolvenbuurt met enige regelmaat langs het talud van de gevangenismuur, zodat er een paadje is ontstaan. Het heeft ook al een naam: Wolfspotenpad, genoemd naar het moerasminnende plantje wolfspoot.

Het Wolfspotenpad is een initiatief van de beeldend kunstenaars Hans van Lunteren en Ienke Kastelein in de aanloop voor hun bijdrage aan de tentoonstelling Hacking Habitat die eerder dit jaar in de voormalige Wolvenpleingevangenis werd gehouden. Het idee is om de grond tussen de gevangenismuur en de Singel samen met bewoners te ontwikkelen tot een ecologische groenzone zonder iets te planten of te zaaien. De natuur moet er zijn gang gaan en een spannend, vruchtbaar strookje land opleveren.

Het werk van Van Lunteren gaat over de wisselwerking tussen natuur en cultuur: 'In een stedelijke gerationaliseerde omgeving werk ik meestal met organische vormen, maar bij een opdracht in een bos bijvoorbeeld ga ik juist heel mathematisch te werk. Ik ben ervan overtuigd dat je cultuur en natuur nodig hebt om een vollediger ervaring als mens te krijgen. Aan de ene kant het rationele, geconstrueerde en aan de andere kant het intuïtieve, gevoelsmatige.

Zaailingen

Zaailingen van planten in de stad zijn er een voorbeeld van, blijkt tijdens een wandeling samen met bewoners. Je kunt ze zien als een organisch gevormde groene infiltratie in een gecomponeerde omgeving.
In de schaduwkant langs de muur groeien totaal andere planten, veel vossenstaart, een grassoort. Aan de zonkant, waar bramen groeien en de fraaie moerasspirea, overheerst de glanshaver, een andere bekende grassoort. En er zijn paarden- en boterbloemen.
Gaandeweg wordt de wandeling op een smalle streep groen van slechts 250 meter bijzonder. De beslotenheid van het gebiedje zorgt dat je intens inzoomt op details. De kleinste ontwikkelingen worden bijzonder. Bijvoorbeeld de frèle haagwinde die om de brandnetel slingert, als steun om te blijven staan.

Gedoogstatus

Van Lunteren: 'In de stad is het al gauw 'Weg ermee' met een aangewaaid boompje. Maar als je het toelaat blijkt dat je vaak iets heel moois krijgt. Op beleidsniveau is er gelukkig steeds meer oog voor dit soort initiatieven. Als een bewoner tegenwoordig zegt: 'Die zaailing moet je bewaren', dan krijgt de plant of boom in veel gevallen een gedoogstatus. Met een beetje snoeien en maaien kan zo'n spontaan opgekomen groengebiedje er plots veel beter uitzien. Als je af en toe maait krijgen andere planten weer de ruimte. Dan ontstaat diversiteit. Maar er moet natuurlijk wel een structuur zijn, anders valt alles uit elkaar, en daarom is een vakkundig oog nodig'.

Moerasspirea

De kunstenaars en bewoners van het Wolfspotenpad hebben destijds alles in kaart gebracht en verwonderen zich over de veranderingen. Er zijn kleine stukken waar alles met rust wordt gelaten, het grootste deel wordt gemaaid door de hoveniers van het Rijks Vastgoed Bedrijf, nog steeds eigenaar van de voormalige gevangenis. Bewoners leggen het hooi na het maaien op een hoop bij het water. Op die manier krijg je verschraalde én verzuurde stukken grond met bijbehorende planten en bloemen. Bij verzuring gedijen moerasplanten, zoals de prachtige moerasspirea. Het fluitenkruid neigt steeds weer terug te komen. Verderop staan zaailingen van een prunusboompje met aan de bladvoet een rood mondje, de honingklier. En er is een lijsterbes.

Na een groepje jonge abelen staan een spontaan opgekomen helleborus – ook wel kerstroos of nieskruid geheten – en een witte dovenetel.
Aan de andere kant van de singel, tegen de muur, is een fruitboom zwanger van de appeltjes. Het is misschien wel de meest bijzondere zaailing van de stad. Een bewoner van de Wittevrouwensingel heeft weten te voorkomen dat hij gekapt werd en met de groendienst afgesproken dat de voor het verkeer hinderlijke takken teruggesnoeid worden. Ernaast net boven de waterlijn groeit een krachtige plataan uit de kademuur.

Snoeischaar bij de hand

'Grensgebieden zijn vaak heel interessant, zoals de overgang van water naar land. Daar krijg je veel meer variëteit', zegt Van Lunteren. 'Er is dynamiek, er gebeurt steeds iets anders'. Een bewoner vult aan: 'Kijk ook eens naar al die aangemeerde bootjes hier die zich ook als zaailingen gedragen. Aanvankelijk ontwikkelde het zich buiten de gevestigde orde en nu is het gedoogd. En dàn komt er een vergunning. Op de grenzen gebeurt het'.
Na de bocht van de schaduw- naar de zonkant staan bramen, lekkere vette bramen. Een enorme esdoorn markeert het eind van het pad. 'Waarom hier geen elzen opkomen begrijpt Van Lunteren niet: de grond hier is voedselrijk en goed vochtig en toch zie je ze niet, behalve ééntje, in de muur van de gevangenis'.
Van Lunteren heeft een snoeischaar bij de hand: 'In de stad kan je dit soort gebiedjes toch ook weer niet aan zichzelf overlaten. Dan neemt de natuur het helemaal over en je krijgt dan een in zichzelf gekeerd terreintje dat niet op jou zit te wachten. Je moet dus inperken. De natuur geeft aan en wij perken in, als dat nodig is. Daar moet je op letten: wanneer is het in balans, wanneer schiet het ernaast'. •

Voor en tegen evenementen

Met een fonds van 300.000 euro wil het college van B&W evenementen steunen. Voorwaarde is dat ze moeten bijdragen aan de bekendheid van de stad.
Volgens het college vormen evenementen en festivals het visitekaartje van Utrecht.
Intussen probeert de Stichting Behoud Lepelenburg een stadsbrede organisatie op te zetten van mensen die last hebben van evenementen, 'zodat gezamenlijk een vuist gemaakt kan worden tegen het gemeentebestuur'. •

Ton Verweij

Bomen te vaak stiefkind

De ecoloog Bert Maes valt op muurplanten en waterplanten maar vooral op bomen. Hij vindt dat de bomen in de Binnenstad stiefmoederlijk worden behandeld bij de gemeentelijke plannen en dat vooral hun cultuur historische waarde te weinig aandacht krijgt. We moeten zuinig zijn op onze oude bomen.

Bert Maes © Ton Verweij

In de besloten tuin van Bert Maes, Achter Clarenburg 2, aan de rand van het geweld van het grootschalige Stationsgebied, praten wij over de bomen in de Binnenstad en hun betekenis voor de bewoners. Hij kent zo'n beetje alle bomen en heeft bij vele een verhaal. Bijvoorbeeld de grote kastanje vlak achter het Conservatorium op de Mariaplaats; het is een sterke boom, die de grote, alles vernietigende brand van 1988 overleefde en er prachtig bijstaat. En over de verdwenen meer dan tweehonderd jaar oude iepen op het Moreelsepark weet hij ook alles te vertellen

Weinig kennis

Maes is een specialist op het gebied van inheemse bomen. Hij houdt zich vooral bezig met hun cultuur historische waarde. Hij doet dat namens zijn adviesbureau 'Maes', maar het is voor hem als Binnenstadsbewoner ook een privé-missie. Er is nog zo weinig kennis van dit aspect en er wordt naar zijn idee veel te weinig aandacht aan besteed. Maes: 'Als wij het hebben over natuur in de stad, dan vind ik de 'bomen' het belangrijkst. Ze hebben volume. Je kan er erg veel van kwijt in de stad. Ze zijn belangrijk voor de luchtzuivering en voor allerlei andere organismen, zoals insecten, vogels, vleermuizen, paddenstoelen en korstmossen. Behalve hun natuurwaarden en belevingswaarde is ook de cultuurhistorie van de bomen van belang. Bomen staan al eeuwenlang in de stad, en ieder tijdperk heeft zo zijn eigen soorten bomen, variëteiten en onderhoud. Maar dat is helaas bij velen onbekend. Bij het beheer krijgt dit te weinig aandacht.'

Boomspiegel

Eigenlijk zou je volgens Bert Maes moeten streven naar een bestand van oude bomen. Monumentale bomen worden hier in de Binnenstad te gemakkelijk gekapt terwijl ze extra waardevol zijn. Niet alleen voor de natuur maar ook omdat ze een stuk geschiedenis van de stad weergeven, net als onze historische monumenten. Wij vinden het vanzelfsprekend dat die worden gekoesterd en gerestaureerd. Bij bomen is dit helaas niet het geval. Oude bomen kan je het beste behouden met een goede 'boomspiegel', een ruime cirkel om de stam zonder bestrating en met luchtige grond. 'Dit is natuurlijk een probleem in de stad met al zijn bestrating en het vraagt van de gemeente een meer geïntegreerde aanpak bij alle rioleringswerkzaamheden, herstraten en herinrichtingen van de openbare ruimte. Maar al te vaak zijn bomen een soort restpost waar te laat aan wordt gedacht. De politiek zou zich er ook meer mee moeten bemoeien. Er is in het verleden ook veel actie gevoerd. Denk aan het Buurtcomité tussen de grachten, de Werkgroep Herstel Leefbaarheid Oude Stadswijken, de Werkgroep toekomst Hortus Botanicus, en de huidige Singelstichting en de klankborggroep van grachtenbewoners. Indertijd is het gelukt om de oude Hortus Botanicus te redden van nieuwbouw en om en vele mooie bomen te handhaven. (De laatste tijd wordt er echter nauwelijks resultaat bereikt, met als gevolg dat veel actievoerders er het bijltje bij hebben neergegooid.')

Vergetelheid

Veel oude bomen leggen het loodje voor de veiligheid. Om schadeclaims te voorkomen besluit de gemeente te vaak om bomen van ons erfgoed te rooien of door te verminken door raar snoeiwerk. De restauratie van de kademuren van de Oudegracht zijn daar een voorbeeld van. Met meer creativiteit kan je vaak tot aanvaarbare oplossingen komen. Het stutten van bijzondere bomen kan een goede oplossing zijn, en goede boomverzorgers kunnen op een goede manier 'uitdunnen', zodat hun windgevoeligheid afneemt. Kwekers kunnen stekken nemen van bijzondere boomsoorten om die voor de toekomst te behouden. Daar is men in Utrecht ooit wel mee begonnen, maar het is weer in de vergetelheid geraakt en er zijn geen kwekers die dit een uitdaging vinden. Bert Maes: 'Ik pleit voor een gemeentelijk Integraal Bomenbeleid op grond van de natuurwaarde, cultuurhistorische waarde, belevingswaarde en milieuwaarde. Maak plannen met goede plantvakken in relatie tot de bestrating. Verder is het belangrijk dat er begrip en kennis is bij de verschillende vakgebieden zodat de bomen niet gezien worden als een lastige bijkomstigheid.' •

© Ton Verweij

Onno Reichwein

Groen Hart van Nederland 2030

Gistermiddag, 9 september 2030, is de Binnenstad van Utrecht tijdens de eerste internationale Burger-Boeren-Biënnale uitgeroepen tot 'Groen Hart van Nederland'. Burgemeester Nobel plaatste de trofee, een pulserend 'Groen Hart', op het dak van het stadskantoor, het centrum van het groenedakencomplex boven het vernieuwde stations-, winkel- en beursgebied. Studenten van Utrecht Science Park, stadsboeren – waaronder veel (ex-)vluchtelingen – en vrijwilligers praktiseren en propageren hier sublieme stadslandbouw.

Op het Jaarbeursdak volg ik bij de Kleurenkeuken een kookles 'Utrechtse Vijfschaft met Syrische Smoort' en een workshop 'Dom blondje' brouwen. Aardappels, wortels, gerst, hop; alles ter plekke vers geoogst. De hele cyclus van zaaien, opkomen, irrigeren, oogsten, bereiden, opeten en composteren vindt op, of vlak onder, deze daken plaats. Restgroen gaat naar de dakhazen en -kippen van de kinderboerderij op het dak van de Hoog-Catharijne-crèche. Deze gesloten cirkel van produceren en consumeren vermindert afval en vervoer. De oorzaken en gevolgen van de wereldwijde aardopwarming worden verzacht doordat groen CO_2 opneemt, verkoelt en overvloedig regenwater reguleert.

Wijk C-jungle

Onder de luwte van de ijzerbomen boven de Moreelsebrug wandel ik naar het oude centrum. Sinds de opening van de grootste fietsenstalling ter wereld (12.500 plaatsen) en de OV-terminal is privé-autogebruik in de Binnenstad onnodig en onmogelijk. Op een OV-fiets flits ik van het station naar Wijk C om de onderscheiding van dit stadsdeel als Europees groenste stadsoerwoud bij te wonen. Een vijftien meter hoge groene wand van bijna een halve kilometer lang, deels parallel aan de Singel, omzoomt de Wijk C-jungle. Via hellingbruggen en hangende tuinbalkons beklim ik de geschakelde groene daken van de gebouwen die ooit parkeergarage Paardenveld, het politiebureau en de Kamer van Koophandel waren. Op een terras met uitzicht op de Singel serveert de warme dakbakker Utrechtse spritsen en spoorpunten bij mijn Marokkaanse muntthee. Een kudde schapen begraast het Singelgras, terwijl de groenteschuiten geruisloos – want elektrisch – richting de Vecht glijden, om in de buitengebieden de stedelijke dakoogst te vermarkten.

Doolhofapplicatie

De oude middeleeuwse Binnenstad van Utrecht huisvest veel kerkhoven en heimelijke hofjes, vanouds verbonden aan kerk en klooster. Bewogen bewoners en kunstenaars hebben dit groene labyrint het afgelopen decennium uitgebreid door parkeerplaatsen en loze binnenplaatsen te vergroenen. Door middel van een app met toegangscodes wordt het introverte groen op geselecteerde tijden – met respect voor de privacy van de bewoners – voor het publiek ontsloten. Na een bezoek aan de dagelijkse zaden- en stekjesmarkt op het Janskerkhof activeer ik een 'groene kortsluiting' op mijn doolhofapplicatie. Vanaf de noordkant van de Kromme Nieuwegracht loop ik via een nieuwe tuin, voorheen de parkeerplaats van Schoevers, door de achtertuin van de Pieterskerk via een nieuwe ondergrondse tunnel naar de binnentuin van Paushuize. Bij de uitgang aan de zuidkant van de Kromme Nieuwegracht steek ik schuin over en bij de Jeruzalemsteeg ga ik links door het poortje de achterplaats van het Fonds voor Cultuurparticipatie in. Vanaf hier loop ik door een tot park omgetoverde parkeerplaats door naar het Hieronymusplantsoen, richting Museumkwartier.

Dakappartementen

Door de toegangs-app kan ik daar zowel de Oude Hortus als de binnentuin van het Centraal Museum vanaf beide kanten doorkruisen. Op de dagelijkse versmarkt onder de bomen voor de Nicolaaskerk (ex-parkeerplaats) koop ik eigengemaakte pompoen- en perenchutney van de stadsboeren.
Net op tijd ben ik op het terras van de Neude waar ik tussen de beweegbare bloembakken burgemeester Nobel interview. Op de achtergrond zie ik groene gevelstroken de Neudeflat op klimmen, richting de publieke plantentuin, op de top aangelegd nadat de dure dakappartementen daar onverkoopbaar bleken. •

Bert Determeijer

Hof voor Jan Engelman

Hij was de eerste die reeds eind jaren vijftig de strijd aanbond met de Utrechtse singeldempers. 'Dempers zijn dompers', luidde zijn devies. Hij was de nestor van de kunstscene in de Domstad. Hij kreeg in 1945 de Verzetsprijs voor Letterkundigen, hij schreef de tekst voor het verzetsmonument op het Domplein en in 1954 ontving hij de Constantijn Huygensprijs voor zijn gehele oeuvre. Maar geen straat, plein of park is naar hem vernoemd.

Jan Engelman (1900 – 1972) wordt wel 'de vergeten dichter' genoemd. Bij het Stiltecentrum in Hoog Catharijne hingen bij de ingang, net zichtbaar voor de langzame passant, een paar dichtregels van hem, maar die zijn in 2008 verdwenen.

Engelman hoort bij Binnenstad

Hoe mooi zou het zijn als Engelman alsnog zijn straat, park, paviljoen, brug of hof zou krijgen. Net nu de singeldemping ongedaan wordt gemaakt. De kans daarop is in de Binnenstad klein, omdat elke vierkante meter al een naam heeft. Allerlei grootheden, tot en met Louis Armstrong, worden tegenwoordig gehuldigd in Leidsche Rijn, want daar snakt men naar nieuwe namen.
Het zou zonde zijn, als alleen daar nog ruimte voor Engelman is. Want de dichter hoort bij de Binnenstad. Hij is geboren op de Vischmarkt in het pand van het huidige café Graaf Floris. Op de Kalisbrug daartegenover herdenkt nog een steen in het plaveisel zijn oeuvre met enkele dichtregels. Maar meestal zijn die onvindbaar tussen de koffiedrinkende dagjesmensen.

Broedplek

In de jaren dertig woonde Engelman enige tijd op de Oudegracht 341, een culturele broedplek waar ook de schilder Pyke Koch en de schrijvers Cola Debrot en Martinus Nijhoff woonden, zoals een plaquette aan de gevel keurig meldt.
Maar het langst, van 1937 tot 1967, vertoefde hij in een voormalige palfrenierswoning aan de Asch van Wijckskade, boven de huidige Citroëngarage van Walter van Broekhoven. Een dorado, aldus de dichter, zoals Niels Bokhove onlangs in het literaire tijdschrift De Utrechtse Boekhouder uitvoerig beschreef. Het uitzicht op de tuin van wijlen jonkheer Jan Karel Lampsins van den Velden was voor hem een bron van inspiratie.

Jan Engelmanhof

Met zo'n vierduizend vierkante meter is het een van de grootste particuliere tuinen in de Binnenstad, ook wel bekend als de tuin van Anatole France.
Het toeval wil dat die tuin momenteel onderhevig is aan heftige ontwikkelingen. De nieuwe eigenaar

© Piet Vermeulen, collectie Centraal Museum

Robert-Paul Caron, heeft fors gesnoeid en gehakt, maar wil er 'iets doen in overleg met de buurt' (zie Binnenstadskrant 3, 2016, pag.10). Een uitgelezen kans die tuin om te dopen in Jan Engelmanhof. •

De verdwenen dichtregels bij Stiltecentrum Hoog Catharijne

Stil zijn in het wild gewemel
van een wereld zo ontzind,
stil en droomen van een hemel
waar het zwakste overwint.

Marijke Brunt

Nog alle ruimte voor groene daken

Vanaf het hoge kantoor heb je goed zicht op het groene dak aan de overkant. Een tapijt van kleine planten bedekt een flinke hoek van het platte dak van het appartementencomplex in de Pastoor van Nuenenstraat. Het is een plezier om te zien met niet alleen allerlei schakeringen groen, maar ook rood en geel. De rest van het dak ligt er met grind maar grijs bij.

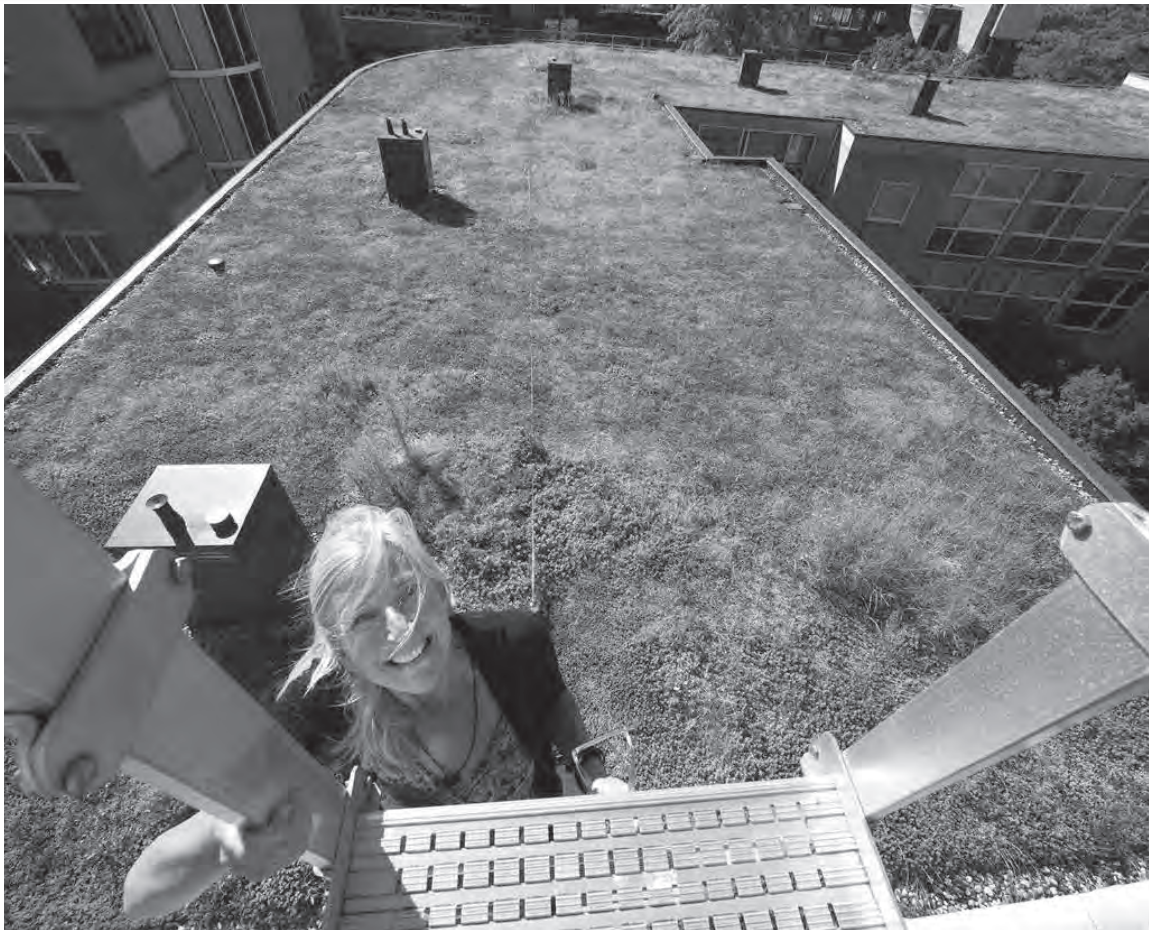

Saskia Elderle daalt af naar 'haar' dak © Sjaak Ramakers

Bewoonster Saskia Enderle is een enthousiast pleitbezorgster: 'Toen onze woningbouwcorporatie Mitros in 2011 groot onderhoud aankondigde, staken we met een paar bewoners de koppen bij elkaar en maakten een voorstel voor een groen dak. Daar zitten veel voordelen aan voor gezondheid en milieu. En groene daken gaan ook nog eens heel lang mee. Mitros nam ons serieus, we vonden een enthousiast bedrijf om ons plan uit te voeren, en de flinke subsidie van de gemeente was natuurlijk een belangrijke steun.'

Verkoeling, regenwaterbuffer en bijen

Een jaar later lag het groene dak er al. Saskia Enderle is er nog verbaasd over dat alles zo vlot liep: 'In november 2012 was de feestelijke opening.' Sindsdien heeft het dak veel bekijks gehad. Elderle gaat dan ook actief op pad om groene daken te promoten, met haar 'eigen' groene dak als voorbeeld. 'Er kunnen nog zóveel groene daken bij, ook in de Binnenstad.'

De gemeente is ook voorstander van groene daken. Ze brengen extra groen in de stad en dat heeft een verkoelend effect 's zomers, als steden in warmte-eilanden veranderen. Ook vangen groene daken net als ander groen in de stad fijnstof uit de lucht. Bovendien houdt een groen dak het regenwater langer vast. Door de geleidelijke afvoer van de regen wordt bij hoosbuien overbelasting van het riool voorkomen. Ten slotte dragen groene daken bij aan de natuur, die het in de stad toch al moeilijk heeft. De bloeiende plantjes (meestal vetplantjes) trekken bijen en vlinders aan en daar profiteren op hun beurt vogels weer van.

Krabbende kat

Huiseigenaren en huurders kunnen een beroep doen op een gemeentelijke subsidie bij de aanleg van een groen dak. Door de goede isolatie die dat biedt, kunnen zij bovendien rekenen op een koeler huis in de zomer en op een lagere energierekening. Een bouwkundige versteviging is vrijwel nooit nodig en voor lekkage hoef je niet bang te zijn. Een groen dak bestaat een paar lagen. Onderop een wortel- en waterwerende laag, dan een laag die water vasthoudt en een laag vulkanische steenslag, en bovenop de beplanting. Een groen dak gaat heel lang mee en vraagt weinig onderhoud. Water geven is niet nodig, een beetje mest een enkel keertje. En af en toe wat wieden. Saskia Enderle van het groene dak in de Pastoor van Nuenenstraat: 'Een kat van de buren poept weleens op ons dak en krabt dan plantjes weg. Op zo'n open plek krijgen andere planten een kans. Gras bijvoorbeeld, of een klein boompje. Die halen we dan weg.'

Groen postzegeltje

Mede dankzij de gemeentelijke subsidie ligt er nu op verschillende panden in de Binnenstad in totaal zo'n 1100 vierkante meter groen dak, nog niet veel, maar het is een begin. Wie luchtfoto's bekijkt, kan tussen de pannendaken met moeite een groen postzegeltje vinden, terwijl het er wemelt van de grote en kleine platte daken die grijs zijn, en dat zijn allemaal kansen.

De jongste aanwinst is te vinden aan de achterkant van het rijtje witte hofjeshuizen van de Myropscameren aan de Springweg, een rijksmonument uit 1583. De platte dakjes van de latere keukenuitbouwen en de losstaande bergingen – in totaal 190 vierkante meter – zijn onlangs omgetoverd in groene daken. De trotse opdrachtgever is eigenaar het Utrechts Monumenten Fonds, dat duurzaamheid en het belang van groen in de stad hoog in het vaandel draagt.

(*Inlichtingen over gemeentelijke subsidie voor groene daken: www.utrecht.nl/subsidiegroenedaken.*) •

© Sjaak Ramakers

Bert Determeijer

De lucht in met het groen

De Binnenstad is weer een oase rijker. In juni werd het groenplan Eligenhof afgerond. Fruitboom, moestuin en een gevarieerd struiken- en bloemenpalet hebben deze hof tussen Oudegracht en Lange Nieuwstraat onmiskenbaar opgeknapt. Maar in vierkante meters gerekend gaat het om een postzegel.

Groenplan Eligenhof is met 90.000 euro het grootste groenproject dat de gemeente de afgelopen twee jaar in de Binnenstad heeft gerealiseerd. Rest nog Wijk C, waar in augustus is begonnen met het opfleuren van een hofje tussen de Willemstraat en de Dirck van Zuylenstraat; kosten zo'n 115.000 euro. Daarna is het huidige groenplan voor de Binnenstad afgerond.
Veel ruimte voor groen is er niet in het centrum. Utrecht heeft, naast Leiden en Amsterdam, een van de stenigste binnensteden van Nederland. Ook vergeleken met de rest van de stad is het centrum karig bedeeld. Bij het Paardenveld komen er dankzij de vernieuwde singel nog meters bij, maar eerst zal daar naar verwachting de zaterdagse markt neerstrijken om ruimte te maken voor de facelift van het Vredenburg. En dan is de ruimte op.

Verticale tuinen

Althans op de begane grond. Als we de Binnenstad groener willen maken (ten behoeve van verkoeling, frisse lucht, het 'afvangen' van fijnstof e.d.), zullen we de lucht in moeten. Verticale tuinen zijn een oplossing. Ook uit esthetisch oogpunt is er dan winst te boeken. Er zijn nog vele gevels die van een fleurige bekleding grondig opknappen. Al was het maar omdat graffiti niet meer loont.

Eerste kandidaat is de Springweg-parkeergarage. Zij steekt als een betonnen puist uit boven eeuwenoude bebouwing. Ook de directe omgeving oogt deprimerend. Een hoek van de garage is met klimop bedekt, maar dat is slechts een flauwe afspiegeling van wat hier mogelijk is. Met een kordate aanpak zou hier een groene rimboe kunnen groeien. Een nieuwe oase.
Internationaal zijn parkeergarages geliefde objecten voor groene bekleding en zijn er spectaculaire resultaten behaald. De Franse kunstenaar-botanicus Patrick Blanc begon dertig jaar geleden met zijn vertical gardens en bekleedt nu wereldwijd gevels met groen. De Oase van Aboukir in Parijs, een 25 meter hoge zijwand van een woonblok, telt 237 verschillende plantensoorten en 7.600 planten.

Complicaties

Eenvoudig is het niet. Rotterdam dacht in 2010 de grootste groene gevel van Europa (5.000 vierkante meter) aan te leggen op de parkeergarage Westblaak. Tot nu toe is het een fiasco.
In Utrecht verrezen in 2012 in Lunetten langs de Simplonbaan tien grote geveltuinen voor de trapportalen van flats van woningbouwcorporatie Portaal. Het zou een 'icoon' voor de stad worden, verklaarden de gemeente en Portaal. Hoewel de tuinen voorzien waren van een gepatenteerd geïntegreerd bewateringssysteem, is het tot nu toe een dorre bende. Inmiddels studeert de hovenier na eerdere ingrepen opnieuw op een oplossing.
Toch zijn er ook in Nederland fraaie resultaten geboekt, zoals bij Sportplaza Mercator in Amsterdam sinds 2006 en het Eneco-hoofdkantoor in Rotterdam sinds 2012.

Dringend verticale tuin nodig... © Job de Jong

Verticale tuin Sonnenborgh © Sjaak Ramakers

Niettemin bestaat uitgerekend in Utrecht al sinds mensenheugenis een spontane verticale tuin die vrijwel geen onderhoud vergt. Het betreft de muur van het bolwerk Sonnenborgh, waarop de Sterrenwacht ligt, gebouwd in 1552.

De weelderige begroeiing telt behoudens de gewone onkruiden en boomzaailingen zo'n vijftien min of meer bijzondere plantensoorten, schat Gerard van Buiten, hortulanus (hoofdtuinman) van de Botanische Tuinen. Muurleeuwenbek, gele helmbloem, geitenbaard en stinkende gouwe, ziet Van Buiten. 'Dit zijn natuurplanten die ook op kalkrotsen bloeien. De kalkcement in deze voegen is zachter dan normale cement en daar kunnen ze in wortelen. Je ziet ze ook op de kademuren van de Oude- en Nieuwegracht.'

Gedresseerde natuur

Maar ook Sonnenborgh ontkomt niet aan onderhoud. Bramenstruiken en bomen slopen een muur. Van Buiten, resoluut: 'Die moeten eruit.'
De irrigatie regelt zichzelf. Als het een tijd droog is, lijken planten af te sterven. Maar het gaat om taaie soorten en na enige tijd leven ze weer op, legt de hortulanus uit. 'Juist de schaarste aan water zorgt voor de variatie.'
Van Buiten geniet van deze plek. 'Hier is de hortus van de universiteit begonnen. Dit is het best bewaarde bolwerk in Nederland.'

Een verticale tuin blijkt de stad dus al enige tijd te hebben. Maar meer groen blijft noodzakelijk. Het toeval wil dat een volgende uitdaging ook op een bolwerk ligt. De ex-gevangenis Wolvenplein heeft langs de singel een riante kale muur. Het is in de Binnenstad de grootste wand met verticale tuinpotentie. Daarmee zou het Wolvenplein definitief worden wat het eigenlijk allang is: een monument van gedresseerde natuur. •

Ben Nijssen

De eilanden drijven

Tewaterlating © Saar Rypkema

De singel rond de Binnenstad is er een stuk vriendelijker op geworden met drijvende eilandjes met water- en moerasplanten. Het ziet er mooier uit en de eilanden zullen ook de waterkwaliteit verbeteren en in het water levende dieren een beschutte plek bieden.

Eerder werden al wilgentenen bollen met waterplanten in de singel geplaatst (zie Binnenstadskrant 3, 2016, pag. 11). Nu zijn er eilandjes bijgekomen, die bestaan uit matten van gevlochten kokos op een plastic frame. In de matten zijn verscheidene soorten planten gepoot. Met plaatsing moest worden gewacht tot de planten groot genoeg waren. Eind augustus was het zover.
Het idee voor de eilandjes is afkomstig van de initiatiefgroep Vergroening Singels. Zij selecteerde zes locaties: bij de Tolsteegbrug aan de binnen(stads) zijde, langs de Maliesingel aan de buitenzijde, daarwaar de betonnen rand ontbreekt, bij de Maliebrug/Malieblad aan de buitenzijde boven de riooloverstort, bij de Wittevrouwenbrug zijde Lucasbolwerk zowel aan de binnen- als de buitenkant en bij de Asch van Wijksbrug aan de kant van het Nijntjepleintje en ten slotte ook in het pas herstelde deel van de singel langs de Catharijnekade.

Kleurenpalet
Op verzoek van de afdeling Monumenten van de gemeente is er gekozen voor planten die niet te hoog en te weelderig worden om zodoende het zicht op de walkant te behouden. Maar er blijven voldoende soorten planten over die vanaf het voorjaar tot de herfst in verschillende kleuren bloeien: soorten als zwarte zegge, dotterbloem, gele lis, moeraswederik, moerasvergeet-mij-nietje, waterkers, rolklaver, kattenstaart, watermunt, zwanenbloem en nog veel meer. Het kleurenpalet wordt aangevuld met de bloeiende planten op het singeltalud.
De eilanden zijn een metertje uit de kant vastgelegd. Dit om een potentieel gevaar voor spelende kinderen weg te nemen en vooral ook om de eilandjes tegen vandalisme te beschermen. Dat dit nodig is, blijkt wel uit een recente ervaring met planten die in het talud zijn gezet. Al na een week bleek een stel domweg gejat te zijn.

Kijken in de diepte
Het effect van de planten op de waterkwaliteit zal vooral vermindering zijn van het in het water zwevende vuil. Dat belemmert de inval van het zonlicht (en de plantengroei) en maakt dat je minder diep in het water kunt kijken. Dat zicht varieert van moment tot moment, afhankelijk van de drukte op het water en de stroming; het is meestal ongeveer dertig centimeter. Zo zijn de wilgentenen bollen met planten die twee maanden geleden in het water zijn gelegd slechts incidenteel te zien en is de plantengroei moeilijk te volgen.

Natuurlijk kunnen de nieuwe eilandjes niet de hele singel zuiveren, ook niet in samen met de zoetwatermosselen die ook met dit doel zijn uitgezet. De watervervuiling moet al veel eerder stroomopwaarts aangepakt worden. Hier wordt ook steeds aan gewerkt, vooral in de Kromme Rijn.

Ecologische route
In het noordelijke deel van het nieuwe stuk singel moet een zestig meter lange oeverbak nog uitgediept worden. Zo lang dit niet is gebeurd, kunnen er nog geen planten in worden gezet. Wel heeft de gemeentelijke parkcoördinator Wim Horst, deze zomer vijfhonderd plantjes langs de balk aan de waterzijde in laten zetten. Het gaat hier om kattestaart, wederik, gele maskerbloem en kleinste lisdodde, speciaal bedoeld om hommels, bijen en vlinders aan te trekken..
Door de combinatie van al deze maatregelen zal de singel nog sterker de belangrijkste ecologische route in de Binnenstad worden. •

Volksbuurtmuseum Wijk C komt in actie

Het Volksbuurtmuseum Wijk C komt in actie tegen het advies van de gemeentelijke commissie Cultuurnota om het museum niet langer subsidie te geven.

De commissie staat weliswaar sympathiek tegenover het museum, maar het geld is gewoon op. Ook Rasa valt buiten de boot. Instellingen die er beter vanaf komen zijn TivoliVredenburg en Stichting BAK (basis voor actuele kunst) in de Lange Nieuwstraat, die 470.000 euro krijgt, ‘mits zij haar betekenis voor de stad beter zichtbaar maakt.’ Het Volksbuurtmuseum rekende op 120.000 euro. •

Fotografie en tekst Gerard Arninkhof

Lezen in de buitenlucht

Wie leest is in een andere wereld, een wereld die spannender of romantischer is dan het eigen alledaagse leven. Of een wereld waarvan je wat kunt opsteken. Je hebt niet veel nodig. Een boek, en een plek om rustig te zitten, zonder gestoord te worden. Thuis, in een makkelijke stoel bijvoorbeeld. Maar af en toe is het mooi weer en dan lokt de buitenlucht. Ook dáár wordt gelezen, ontdekte onze fotograaf Gerard Arninkhof.

Frank Scherrenberg (53) heeft z'n boot afgemeerd in de Catharijnesingel. Samen met z'n vrouw is hij bezig aan een vaartocht langs alle provinciehoofdsteden van Nederland - ze trekken er acht weken voor uit. De plek in Utrecht is hem dierbaar. Een groot deel van zijn leven heeft hij in de stad gewoond. Hij leest op de steiger, een ideale plek: middenin het groen en vlakbij het centrum. Hij leest 'Een effectief team in drie dagdelen ', een studieboek dus. Want Frank werkt als zelfstandig coach in het bedrijfsleven. Adviseert hoe teams beter kunnen samenwerken. Ook deze vakantie gaat er dus een halve meter boeken mee in de boot, want er is altijd méér te weten. •

Carmen Krijthe (26) en **Fabio Leenen** (27) vormen een stelletje en zijn met mooi weer vaak samen te vinden op het Lepelenburg, vooral op zaterdag. Ze stimuleren elkaar bij de keuze van de boeken die ze daar lezen. Carmen houdt van thrillers en is verdiept in 'Monddood' van Erica Spindler. Fabio heeft zich op advies van Carmen gestort op 'Zonder een woord' van Lindwood Barclay. Ze werken allebei in de logistiek. Nu is er tijd voor ontspanning. Voor lezen bijvoorbeeld. En voor het geval dat gaat vervelen nemen ze ook altijd een stok kaarten mee - je weet maar nooit…. •

Zo af en toe trakteert **Jolanda Maayen** (28) zich op een makkelijk tussendoortje, op een boek dat lekker vlot weg leest. Vandaag is dat 'Tegen beter in' van Jane Fallon. Het beschrijft een familiedrama. Jolanda zit op deze zonnige zondagmiddag in de pandhof bij de Mariaplaats, Een groene oase midden in de Binnenstad. Een fijne plek om te lezen voor iemand die vlakbij de

Jocelyn Kotvis (22) verdiept zich graag in de geschiedenis. Die van de Romeinen bijvoorbeeld. Hoe leefden de mensen in die beschaving en hoe gingen ze om met de culturele verschillen van toen? Onder een boom op het Lepelenburg is ze verdiept in 'De Nachtwandelaar ' van Marianne Frederiksson, een roman die speelt in het oude Rome. 'Je leest een roman en tegelijk kom je veel te weten over hoe het er toen aan toe ging. Dat is handig ', zegt Jocelyn. Ze studeert filosofie en kunstgeschiedenis. Vooral de geschiedenis van de architectuur heeft haar belangstelling. •

drukke Amsterdamsestraatweg woont. 'Eigenlijk lees ik liever boeken waarin de psychologie van de personages een grote rol speelt, zodat ik meer te weten kom over het gedrag van mensen. Want daarom lees ik. Ik wil dat boeken mij helpen bij mijn persoonlijke groei, bij het zoeken naar balans in mijn leven'. •

Niels Aalberts (44) moet een beetje schipperen. Het liefst leest hij historische biografieën, maar nu leest hij 'Stad in brand' van de Amerikaanse schrijver Hallberg. Een typische vakantieroman, zegt Niels. Dat hij niet z'n eigen genre leest komt door de vakantie. Samen met zijn vrouw wil hij niet meer dan zes à zeven boeken meenemen. want de hoeveelheid bagage moet wel binnen de perken blijven. Dus bij de keuze van de boeken die meegaan moet er onderhandeld worden. En dat betekent compromissen sluiten. Zijn favoriete leesplek (bij mooi weer) is buiten op straat. Daar is hij zich vast aan het inlezen in het boek dat mee mag en dat hem niet eens tegenvalt. •

Elaine Vis

Een meter paradijs voor de deur

Luise Kimm klassieke zangeres met groene vingers © Saar Rypkema

Bewoners nemen het initiatief en planten een roos of een blauwe regen tegen hun gevel. Of ze zaaien stokrozen die altijd wel willen aarden. Wat ziet de Binnenstad er 's zomers buiten het winkelgebied weelderig uit.

Op de hoek van de Asch van Wijckskade en Wijde Begijnenstraat staan prachtige paarsbloeiende vlinderstruiken en op het Nijntjepleintje verderop, schitteren de rode en roze kleuren van de stokrozen. De Magdalenastraat wordt liefdevol vergroend door een actieve plantenkenner die ook anderen adviseert en in de Wolvenbuurt strooit een bewoner in het voorjaar overal zaad langs de huizen.

Behalve de hoge heesters tegen de gevel van de hoek van het Geertekerkhof, vallen daar enorme plantenbakken op. De gemeente heeft ze ooit geplaatst met een wintergroene sneeuwbal-struik erin.
Luise Kimm, bewoonster van het plein: 'Iedere buurvrouw heeft een eigen bak. Elke bak verschillend want wij hebben ieder onze eigen smaak.'
Zes jaar terug veranderde het beleid. De gemeente onderhield de plantenbakken niet langer. De bewoners mochten het gaan doen en kregen zelfs een klein investeringsbedrag. Voor geveltuinen, en plantenbakken en het beplanten van boomspiegels op straat is tegenwoordig geen toestemming meer nodig. De gemeente stelt wel een paar voorwaarden, een geveltuin mag bijvoorbeeld niet dieper dan zestig centimeter zijn.
Luise Kimm: 'In mijn bak staan nu groente, kruiden en bloemen. Ut de tuin van mijn ouderlijk huis heb ik floxen en akeleien meegenomen. Ik houd wel van de seizoenen, dus niet alles hoeft er altijd groen en bloeiend uit te zien. Mijn zonnebloemen groeiden vorig jaar zo hoog dat zij bij de buurman naar binnen keken'.

Brommende pad

Geveltuinen hebben prettige bijeffecten. Zo zorgt muurbeplanting voor warmteisolatie in de winter en verkoeling in de zomer. Ook voorkomt gevelgroen graffiti en vooral op ooghoogte vangt gevelbeplanting fijnstof af. Maar ook de schoonheid is inspirerend.
In de steeg tussen Keukenstraat en Schalkwijkerstraat schept Rob Kramer een idylle in tufstenen bakken langs een slangenmuur. Hij maakt doorkijkjes en maakte een mooie compositie met met wisselende hoogten van planten en in potten. Regenwater wordt opgevangen in ondergrondse tanks.
Kramer: 'Soms heb je een beeld bij iets. Proberen en veel zelf zaaien'. Er bromt een pad tussen het groen. Twintig jaar geleden was de steeg nog kaal met alleen wat gras.
'En toen dacht ik, dan ga ik het bijhouden, maar wel op mijn manier. Samen met andere bewoners pakten wij het op. Met mensen van de gemeente kwamen er afspraken:; dat doe ik en dat jullie en dat ging prima'.

Experiment

In de hoek van het binnenpleintje verderop staat een zeker tien meter hoge hemelboom, waarschijnlijk een zaailing. Rob Kramer koestert de snelgroeiende boom. De meeste planten schafte hij zelf aan en ook stekt hij. Vaak zie ik wel hoe het loopt, een tuin is een experiment. Waar een plant vanzelf opkomt, weet je dat het goed is'.

Er zijn veel geveltuinen in de buurt. Bewoners met groene vingers helpen en adviseren de geveltuiniers.
Net als Rob steken zij tijd in het openbare groen van de buurt, beplanten boomspiegels en ruilen planten en stekjes uit. Maar er zijn ook bewoners die het opgeven. Soms graven katten alles uit: de geveltuin wordt dan een kattenbak. •

Rob Kramer heeft werk genoeg © Saar Rypkema

Marijke Brunt

De potplant

Planten in potten worden steeds populairder in de openbare ruimte. Vroeger stonden ze alleen binnenshuis, op de vensterbank voor het raam en op het cafétafeltje (hoewel, daar zie je ook vaak een paar kale bloempjes in een vaasje). De potplant kleedde de kamer aan en droeg bij aan de huiselijke sfeer. Allengs is zijn werkterrein uitgebreid naar buiten, naar de tuin, en de laatste jaren ook naar de openbare weg. 's Zomers hangen nu overal potplanten aan de lantaarnpalen in de stad. Dit jaar zijn het potten met meer soorten planten, uitbundiger en rijker bloeiend dan in de jaren daarvoor, een mooie aankleding van de straten. De Twijnstraat ging een stap verder in de vooruitgang. Daar hangen nu een soort kooitjes met gekleurde plastic bloemen boven de straat. Het Centraal Station schoot nog verder door.
Tot voor kort stonden in de nieuwe stationshal reusachtige gifgeelgroene plastic bloempotten met daarin levensgrote olijfbomen die er wat vreemd bijstonden. Als je dichtbij kwam, zag je dat in echte oude olijfboomstammen honderden groene plastic olijftakjes waren geprikt, met hier en daar door een door stof grijs geworden olijfje. De NS liet weten dat de potten waren neergezet om het station in verbouwing te veraangenamen en op te fleuren. Nu de stationshal klaar is, zijn de bloempotten weggehaald. Ze komen niet meer terug – een wijs besluit, want nepgroen is armoedig en maakt een ruimte niet mooier en trouwens, waarom zou een stationshal huiselijk moeten zijn? •

Anne Pols

Buurthulp in de tuin

In de Schalkwijkstraat staan grote bloembakken om doorgaand autoverkeer tegen te houden. Achter de huisjes die als atelier in gebruik zijn, gaat veel meer groen schuil, maar dat zien bezoekers alleen tijdens de tweejaarlijkse Atelierroute in september. In juli was John er aan het snoeien. Wat begon als klusje voor een goede vriend, werd al snel ook hulp voor de buren.

John (58) wijst op de boom die tot het domein van de buurvrouw behoort: 'Die taxus wil ik tot hooguit twee meter terugsnoeien. Dan neemt ie niet meer alle licht weg en geeft toch nog wat privacy.' Hij is bevriend met de creatief ondernemer die een van de ateliers gebruikt, zelf komt hij uit Hollandsche Rading. 'Paul vroeg me of ik met zijn tuin wilde helpen. Toen ik hier bezig was, raakte ik aan de praat met de beeldhouwster hiernaast. Zo kwamen we op het plan voor de taxus.' John heeft in de bouw en het vervoer gewerkt. Door een hersenbloeding zijn die beroepen verleden tijd. 'Ik ben graag onder de mensen en ik werk graag, maar ik weet dat het niet kan. Dus doe ik af en toe kleine klusjes voor vrienden en bekenden. De dag erna moet ik uitrusten omdat de pijn weer opkomt.'

Nieuwe website

Buurthulp bestaat dus. Geen nieuws. Twee jaar geleden kwam dat al naar voren uit het onderzoek dat de Wijkraad Binnenstad ernaar liet doen. Van de bijna 10% van de 9500 huishoudens in de Binnenstad die de enquête invulde, deed 21% al af en toe voor iemand een klusje. Interessanter nog vond de Wijkraad dat bijna de helft zei 'dat wel te willen', terwijl 4% om hulp vroeg. Maar hoe komen vraag en aanbod bij elkaar? Het antwoord is er nu eindelijk. Ondersteund door het Bartholomeus Gasthuis, buurthuis In de 3 Krone, Buurtteam Binnenstad en Doenja zet op 24 september WijkConnect de website voor de Binnenstad online: wijkconnect.com/utrecht/Binnenstad. Enkele andere wijken, waaronder Hoograven, hebben al goede ervaringen met WijkConnect. Op het Prikbord kan elke wijkbewoner terecht. Dus wie een eigen hond te lastig vindt maar wel met andermans beest aan de wandel wil, kan dat voortaan melden. Ook buurtgroepen, wijkcomités en zzp'ers kunnen hun activiteiten bekendmaken. Bedrijven kunnen zich tegen een vergoeding in de 'Etalage' plaatsen. Klussen in het groen zou in elk geval via de website een hoge vlucht moeten nemen. Want twee jaar geleden was dat in de enquête zeer populair: 30% van de ondervraagden wilde helpen bij onderhoud van openbaar groen.
Ook zonder website heeft John ondertussen alle klimop van de tuinmuur weggehaald. 'Zo'n muur gaat er anders aan', zegt hij met kennersblik. De buren aan de andere kant hebben ook al om zijn hulp gevraagd. 'En dan wil ik Pauls gietijzeren tuinbank nog restaureren, zo'n oud ding is dat waard.' •

Een man van lange adem

Het gebeurt al eeuwen: het luiden van de klok van het Bartholeumgasthuis om twaalf uur 's middags. Dertien vrijwilligers doen dat bij toerbeurt. Ze vergeten het nooit.
De klok is al oud, om precies te zijn van 1471, en afkomstig van de Utrechtse klokkengieter Steven Butendic. De klokkenluider op deze foto, Tommie Hendriks, weet zulke dingen allemaal, zoals hij bijna alles weet van de Binnenstad.
De klok werd vroeger geluid voor het angelus en daarna – toen er veel oudjes in het Bartholmeus zaten – voor de pap. Het is de papklok. Tommie kent het geluid goed. Hij luidt de klok al meer dan veertig jaar. Een man van lange adem. •

Elaine Vis

Dé grote kunstreis door de Binnenstad

Meer dan tweehonderd Utrechtse kunstenaars openen op zondag 11 en 18 september hun ateliers voor het publiek. Onder de naam Dé Grote Utrechtse Kunstreis zijn er verschillende deelroutes langs ateliers uitgezet, want zoveel kunstenaars bezoeken is veel te veel. Deelroute Centrum is een goed te belopen route. Hij gaat langs 23 locaties; vijftig kunstenaars uit de Binnenstad doen mee.

De route voert langs negentiende-eeuwse schoolgebouwen, hofjes, achterafstraatjes, voormalige kantoren en scholen, industrieel erfgoed en werfkelders. En een enkele keer is het atelier aan huis. Dit is natuurlijk een unieke kans om binnen te kijken in het domein van de kunstenaar en de maker zelf te ontmoeten. De kunstenaars werken in verschillende disciplines zoals fotografie, schilderkunst, textiel, keramiek, video, installatiekunst en grafiek. Aan Dé Grote Utrechtse Kunstreis doen nationaal bekende kunstenaars mee, maar ook nieuw jong talent. •

© Sjaak Ramakers

Nog ruimte genoeg in nieuwe parkeergarage

Terwijl draglines op het Stationsplein Jaarbeurskant ruimte scheppen voor een ondergrondse gemeentelijke parkeergarage voor achthonderd auto's, is onder het Vredenburg de enorme parkeergarage van Klépierre (vroeger Corio) geopend.

Dertienhonderd plaatsen telt de stalling, die met haar vijf parkeerdekken verreweg de grootste is van de Binnenstad. De ingang is op de Catharijnesingel ter hoogte van ABN-Amro. De automobilisten rijden in een tunnel onder de singel door en staan daarna midden in het centrum. Als zij hun kenteken weten kunnen ze later hun auto gemakkelijk terugvinden dankzij een eigentijds zoeksysteem. De eerste dagen was de garage voor slechts tien procent bezet, maar Klépierre verwacht dat het storm gaat lopen als Nieuw Hoog Catharijne (met zijn vijf parkeergarages) helemaal klaar is. Op het ogenblik is er in alle parkeergarages in de Binnenstad veel tijdstippen ruimschoots plaats.
In de Vredenburggarage zijn in een vitrine op parkeerdek -1 de restanten te zien van de hoofdpoort van kasteel Vredenburg. •

Emaille panelen blijven bewaard

De emaille panelen die vanaf 1977 het hoekpand Vredenburg 151 verlevendigden zijn veilig gesteld. Er wordt een nieuwe bestemming voor gezocht. Dit heeft de gemeente aan de erven van kunstenaar Jan Bons bericht. De eigenaar verbouwt de bovenverdiepingen tot appartementen. De panelen kunnen daarbij niet worden behouden, omdat ze geen licht doorlaten. •

Meezingen bij Zangria

Binnenstadskoor Zangria start het nieuwe seizoen met relatief onbekende Finse koorzang. Uitvoering mei 2017 Theater Kikker. Nieuwe koorleden zijn van harte welkom. Alleen deelname aan het Fins project is ook mogelijk. www.zangria.nl •

Watertoren gewild

Volop belangstelling uit de onroerend goed-wereld voor de watertoren in de Lauwershof, die waterleidingbedrijf Vitens in de verkoop doet.

De toren staat leeg sinds Vitens het waterleidingmuseum ophief.
Watertorens zijn op het ogenblik gewilde objecten. Zo is de watertoren in Rotsoord verbouwd tot restaurant.
Wie op de bovenste verdieping (met het mooiste uitzicht) wil dineren, moet maanden te voren reserveren. •

Staffhorstpand blijft gemeentebezit

Het CDA wil dat het Staffhorstpand (hoek Vredenburg-Catharijnekade) zo snel mogelijk verkocht wordt. Wethouder Jansen wilde het voor tien jaar verhuren, maar brengt het op aandringen van het CDA terug naar maximaal vijf jaar.

Het college verhuurt het aan de Social Impact Factory (SIF) om een 'hotspot voor sociaal ondernemen te creëren'. Het pand is destijds aangekocht om onderdak te bieden aan het kantoor van het Project Stationsgebied.
Na de verhuizing naar het staskantoor zou het van de hand worden gedaan. Op het ogenblik knapt de gemeente het op. •

Verkoop Bieb dichterbij

De mogelijkheden voor de gemeente om een deel van het huidige bibliotheekpand op de Stadhuisbrug voor een aantrekkelijke prijs te verkopen nemen toe.

Met Broese, die de begane grond huurt, wordt onderhandeld over een interne verhuizing, waarbij de boekhandel armslag krijgt op de verdiepingen en op straatniveau ruimte inlevert. De boekhandel wordt daarbij anderhalf keer zo groot. De gemeente was van plan het (oude V&D) pand in zijn geheel van de hand te doen, maar maakte een inschattingsfout bij het afsluiten van het huurcontract, waardoor ze tien jaar aan Broese vastzit. Zonder een behoorlijke ruimte op straatniveau is het gebouw als locatie voor een winkel vrijwel onverkoopbaar. •

Duurzame Week moet Europees voorbeeld zijn

'Met de Duurzame Week willen we Utrecht hét voorbeeld laten zijn voor andere steden in Europa'. Dat zegt Margit Véth, een van de organisatoren. Het is voor het eerst dat de Week wordt gehouden, en wel van 4 tot en met 10 oktober. Door de hele stad komt een soort festival met evenementen, workshops en lezingen.

Het programma staat nog niet helemaal vast (Véth: 'er kan altijd meer bij'), maar in elk geval zijn er een duurzame markt, een oktoberfest, een scholen- en kinderprogramma, een pubquiz, een solar cinema, energieadvies en een wildplukwandeling.
Verder komt er een (internationaal) programma voor professionals en studenten, met lezingen, workshops en een hackathon (bijeenkomst met computergebruik) over de nieuwe economie.'Ambassadeurs' van het festival zijn Herman Wijffels en RTL-weervrouw Helga van Leur. •

Ingezonden

Leeg Ledig Erf

Het Ledig Erf (afgezien van de terrassen): wat een kale, lelijke steenvlakte! Daar zouden boompjes op moeten komen, ruimte zat. Dan vallen de verkeersstromen erlangs ook minder op. Ik heb dit al eens bij de gemeente aangekaart, maar geen bevredigend antwoord gehad.
De Gansstraat: auto' s moeten linksom de Oosterkade indraaien, via het fietspad. Waarom niet stippellijnen de bocht om op het fietspad richting Oosterkade, om het de automobilisten duidelijker te maken? Fietsers kunnen dan ook zien dat er iets raars op het fietspad kan voorkomen (een erop rijdende auto).

Nog iets, maar dat valt buiten het kader van de Binnenstad: wat een echte stadslong zou kunnen zijn (de Tolsteegkant van de sporen) is verworden tot een paar grasvelden met veel te weinig bomen. Jammer!
Ik hoop dat u het met mij eens bent. Misschien kunt u enige invloed uitoefenen op de gemeente, meer dan de individuele burger, lijkt me. •

Ronald Iliohan, Korte Smeestraat 9-F

Nieuwe website in oktober ‘officieel’

Met enig feestgedruis wil de Binnenstadskrant in de tweede helft van oktober haar nieuwe website lanceren. Binnenstadskrantutrecht.nl is de opvolger van Binnenstadskrant.nl, de eenvoudige, praktische site, vooral bedoeld voor mensen die de papieren krant niet krijgen. Zij konden, als ze geïnteresseerd waren in ons nieuws en onze verhalen, in een handomdraai de krant downloaden.

Op de nieuwe website, waarmee we al een tijdje proefdraaien, kan dat ook. Maar er is veel meer op te vinden. Het is onze bedoeling de bewoners van de Binnenstad in de periode tussen het verschijnen van de nummers – er zit gemiddeld een week of negen tussen – op de hoogte te houden van de belangrijkste ontwikkelingen. Verder bieden we lichte informatie, zoals in de serie ‘Mijn straat’, filmpjes, berichten over nieuwe bedrijvigheid in de stad, enz. Servicerubrieken zijn er ook: wij publiceren op de site de voornaamste aanvragen voor omgevingsvergunningen (wat gaat er gebeuren bij u naast?) en geven een overzicht van komende evenementen die geluidsoverlast kunnen opleveren. Net als op de oude website kunt u bovendien ook eerder verschenen nummers downloaden in pdf. Als u dat doet, en u bewaart ze, dan kunt u er met de zoekfunctie van uw computer van alles in terugvinden.
Behalve de nieuwe site – ontwerp studio Lawine, bouw Ernest Petrus – hebben we nu ook een facebookpagina: Binnenstadskrant Utrecht, met vrijwel dagelijks nieuwe berichten, foto’s en soms ook filmpjes. •

Ouderen-informatiemarkt

Bartholomeus Gasthuis

Op zaterdag 1 oktober organiseert COSBO-Stad-Utrecht samen met het Bartholomeus Gasthuis een gratis informatiemarkt voor ouderen. Van 11.00 tot 16.00 uur staan de deuren van het Gasthuis wagenwijd open.

De sfeervolle informatiemarkt biedt u de mogelijkheid om informatie te ontvangen en tegelijk persoonlijk in contact te komen met meer dan dertig deelnemende organisaties, waaronder het Rode Kruis, de Bibliotheek, stichting Eet mee!, Samen in de Stad en de Verhuisadviseur. Uiteraard zijn ook lokale ouderenorganisaties aanwezig. Zij laten u kennismaken met hun diensten en producten rond de thema's gezondheid, wonen, activiteiten, vrijwilligerswerk, geldzaken etc. Daarnaast vindt u op de markt informatie over gemeentelijke regelingen, de Sociale Verzekeringsbank en de werkwijze van buurtteams. Over de dag verspreid kunt u deelnemen aan diverse interessante workshops. Meer informatie hierover vindt u op de website.
De informatiemarkt wordt des te leuker doordat u in de brasserie van het Gasthuis kunt genieten van koffie

met gebak, een smaakvolle lunch of een goed glas wijn. Als de herfstzon het toelaat, zit u ook heerlijk op het terras in de binnentuin!
De markt wordt georganiseerd in het kader van de Internationale Dag van de Ouderen. De markt heeft niet alleen een informatief doel, maar vormt ook een gezellige ontmoetingsplek! Meer informatie over het programma of de bereikbaarheid van de locatie vindt u op www.cosbo-stad-utrecht.nl of www.bartholomeusindewijk.nl/home/route. U kunt ook bellen met COSBO-Stad-Utrecht: 030-296 51 08. •

Samen in de Binnenstad

DOENJA Dienstverlening

SAMEN BINNENSTAD

In een eerder bericht in deze krant is verteld over SAMEN in de Binnenstad. Met actieve (oudere) bewoners en met sociale partners bouwen en denken we aan onderling sociaal contact en uitwisseling van relevante informatie.

Doel is dat ouderen langer zelfstandig en prettig in hun eigen huis en in de wijk kunnen blijven wonen. Zoals het Buurtteam bewoners ondersteunt die een zorgvraag hebben, is er in het sociale netwerk SAMEN de mogelijkheid voor bewoners om het 'gewone' leven, met ontmoetingen en activiteiten met elkaar en voor elkaar vorm te geven.

Zo zijn er bijvoorbeeld al bewoners die een wandelgroep en fietsgroep organiseren voor de buurt. Als bewoners het lastig vinden om alleen voor het eerst naar een activiteit in een buurthuis of Huis van de Wijk te gaan, zijn er andere buurtbewoners die best een of meerdere keren mee willen gaan, of maatje willen zijn. Dit zijn een paar praktische voorbeelden van hoe (oudere) buurtbewoners aandacht voor en contact met elkaar kunnen en willen hebben.

Het SAMEN-netwerk kan meedenken zodat deze contacten makkelijker gelegd worden en relevante informatie slimmer uitgewisseld kan worden. **Doet u mee?**

De sociaal makelaars Ivonne en Saskia van DOENJA ondersteunen dit SAMEN-netwerk.

Onze contactgegevens:
Binnenstad@doenjadienstverlening.nl
of via Facebook:
www.facebook.com/samenBinnenstad.

Uitnodiging
Bühne Binnenstad

Inspiratie, Initiatief en Uitwisseling

DOENJA Dienstverlening, de Wijkraad Binnenstad en het Wijkbureau organiseren samen een bijeenkomst voor initiatiefnemers in de Binnenstad. Veel bewoners en ondernemers zijn actief in hun straat, hun buurt of de wijk. Sommigen zijn vrijwilliger in een buurthuis, anderen onderhouden samen met de buren een parkje of hebben een ander goed idee om hun buurt te verbeteren. Om van elkaar te horen wat er allemaal gaande is in onze wijk organiseren wij:

'Bühne Binnenstad' op dinsdag 25 oktober 2016, om 18.00 uur, op de 21e verdieping van het Stadskantoor, Stadsplateau

Staat uw initiatief nog in de kinderschoenen of plukt u er al de vruchten van en wilt u op de Bühne daar iets over vertellen of laten zien?
Hebt u een hulpvraag bij uw initiatief of activiteit? Of wilt u de Bühne gewoon bijwonen? Meld u van tevoren aan door te mailen naar Binnenstad@utrecht.nl en geef daarbij aan wat u wilt doen tijdens de bijeenkomst. Bellen kan ook via 14030, vraag naar Wijkbureau Binnenstad. Wij horen graag zo snel mogelijk, maar **uiterlijk maandag 10 oktober** of u komt, dit in verband met het reserveren van spreektijd en catering. •

Ben Nijssen

Wijkraad praat mee over kunstobject Vredenburg

www.wijkraadbinnenstad.nl

Wijkraad Binnenstad

Proefopstelling nieuwe markt. Alles netjes in het gelid © Rob van der Lingen

De herbestrating van het Vredenburgplein, die deze zomer zou gebeuren, is uitgesteld. Bestraten heeft geen zin zolang niet bekend is wat voor soort kunstobject er op het Vredenburg komt. De discussie hierover moet nog starten.

Het college van B en W wil de wens van omwonenden naar een kunstobject honoreren. Wat voor soort object dat zal worden, staat nog volkomen open. Er wordt een aantal kunstenaars uitgenodigd om een schetsontwerp te maken, waarbij zij de vrije hand krijgen. Een gezelschap, samengesteld uit onder meer omwonenden, ondernemers, ambtenaren en wijkraad, kan zijn voorkeur aangeven. Het uitverkoren object zal dan waarschijnlijk voor het eind van het jaar verder uitgewerkt worden.

Wat de gevolgen van de komst van het object voor de markt zullen zijn is dan ook nog gissen. De opstelling van de markt zal echter wel moeten worden aangepast als het Nieuwe Hoog Catharijne zijn deuren opent. Dit staat eind dit jaar gepland. De parkeergarage onder het plein en onder Hoog Catharijne is onlangs al geopend. De loopruimtes, tussen de kramen van de markt door, moeten voldoende ruimte gaan bieden voor de grotere stroom bezoekers.

Prominente plaats

Eind juni is een nieuwe opstelling voor de zaterdagmarkt uitgetest, waarbij nog geen rekening is gehouden met een kunstobject. Het bleek allemaal goed te passen. Nu moet nog worden beslist waar welke kraam komt te staan. In de marktwereld wordt rekening gehouden met de rechten van de langst staanden. Zij hebben de eerste keus bij het vaststellen van de plaatsen. Er is nog geen beslissing genomen over het toelaten van auto's bij de kramen. Naar verwachting zal de nieuwe opstelling een verbetering betekenen; het wordt in ieder geval minder rommelig. Maar daarmee is het laatste woord nog niet gezegd. De opvatting van de gemeente en de woordvoerders van de marktkooplieden is dat de markt aan vernieuwing toe is. Dit zou moeten inhouden: meer kramen met eetwaren die volgens 'nieuwe concepten' worden aangeboden en minder kramen met goedkope diverse handel. Deze strijd zal naar verwachting achter de schermen worden gevoerd.

Geen verhuizing

Al met al kan het weleens tot zomer volgend jaar duren voordat het plein naar de nieuwe inzichten is ingericht. Een optie om de markt tijdelijk te verplaatsen naar het Paardenveld om in alle rust te kunnen herbestraten lijkt verkeken, omdat dat ten koste van het groen en het tijdelijke bbq- restaurant op het Paardenveld zou gaan. Het lijkt overigens niet ondenkbaar dat men in de verdere toekomst tot de conclusie komt dat dat de markt beter helemaal naar een nieuwe locatie kan worden verplaatst. •

Wijkraadpleging 2016: Heeft u genoeg te zeggen?

De wijkraad Binnenstad vraagt elk jaar uw mening over een bepaald onderwerp dat van belang is voor de bewoners en de ondernemers van Binnenstad.

Deze keer willen wij graag weten of u vindt dat u voldoende kansen en mogelijkheden van het gemeentebestuur krijgt om mee te praten over de plannen en besluiten van burgemeester en wethouders. Krijgt u de gelegenheid om mee te praten over de onderwerpen die u als Binnenstadsbewoner direct aangaan. Wij denken dan aan bouwplannen in uw buurt, het inrichten van straten en pleinen, parkeren, evenementen en veiligheid. In de wijkraad Binnenstad zitten bewoners uit alle buurten van de Binnenstad. Wij weten vrij goed wat er speelt, dat kan nog beter wanneer u met ons mee denkt. De wijkraad Binnenstad heeft goede contacten met het gemeentebestuur en met het ambtelijk apparaat. Maak daar gebruik van. In deze Binnenstadskrant vindt u een kaart, daarop staat hoe u mee kunt doen met onze enquête. Als alle gegevens zijn verwerkt, dan leggen wij u die voor op een wijkavond en dan gaan we daarover met u discussiëren. Ik hoop dat wij veel reacties krijgen. •

Hans Dortmond, voorzitter wijkraad Binnenstad

Havenmeester, wisseling van de wacht

Havenmeester Willem Addink gaf op 1 augustus na vier jaar het stokje over aan Frank van Kleef. Frank van Kleef was de afgelopen 2 jaar hoofd Markten en gescheiden inzamelen. Een gesprek tussen beide heren over het water in de Binnenstad, de ontwikkelingen en uitdagingen.

v.l.n.r. Frank van Kleef en Willem Addink. Foto: Marianne Romein

"Als havenmeester draag je verschillende petten: je bent verantwoordelijk voor alles wat er op het water gebeurt, het handhaven van de regels en aanspreekpunt zijn voor iedereen die op het water bezig is", vertelt Willem Addink. "Je houdt je bezig met de uitvoering van het beleid. Daarbij speelt de havenverordening een belangrijke rol; de druk op het water is toegenomen en dat brengt ook spanningen met zich mee. Het is belangrijk de belangen van betrokkenen, zoals bewoners en ondernemers, mee te nemen." De havenmeester communiceert veel met de exploitanten en recreanten op het water en de bewoners en ondernemers aan het water. Ook stemt hij af met de projectleider van het herstellen van de kademuren zodat de overlast van de werkzaamheden voor het vaarverkeer minimaal is. Daarbij zijn er ook ambities: emissievrij varen bijvoorbeeld. Vanaf 2022 krijgen alleen elektrische vaartuigen een exploitatievergunning. Recreanten met een 'schone' boot ontvangen korting op het sluisgeld.

Havendienst

Bij de havendienst werken 12 man in vaste dienst en in de zomerperiode ongeveer 9 extra uitzendkrachten om de pieken op te vangen. De havendienst bedient en beheert de bruggen en de sluizen en houdt de grachten schoon. Fietswrakken, winkelwagentjes en drijfvuil worden verwijderd. De afvalboot haalt dagelijks het afval op van de bedrijven en bewoners van de grachten.

Ambitie

Ambitie is Frank van Kleef, ook vanuit zijn vorige functie, niet vreemd: "De afvalwereld is vakinhoudelijk heel interessant. Zo hebben wij ons gericht op het verbeteren van de service; we hebben het enige afvalscheidingsstation in Nederland dat ook op zondag open is. De afvalscheidingsstations hebben ruime openingstijden en inwoners van Utrecht kunnen nagenoeg alle soorten afval gescheiden inleveren bij de stations. Ook de markten staan voor een uitdaging door de verbouwingen in de stad. Het is voor de gemeente van belang om daar samen met de ondernemers en bewoners een oplossing voor te vinden zodat de markten gewoon kunnen doorgaan. Dit geldt ook voor evenementen waar veel mensen op af komen. Door de drukte is er misschien de neiging om de markt niet te laten plaatsvinden of het water af te sluiten, maar liever zoeken we een oplossing, waar alle partijen tevreden mee kunnen zijn."

Mijlpaal

Willem Addink kan wel een aantal memorabele gebeurtenissen in zijn carrière als havenmeester noemen: "De automatisering van de bruggen zodat zij op afstand bediend kunnen worden, is wat mij betreft een mooie mijlpaal waar ik op terugkijk. Ook de samenwerking met Toerisme Utrecht voor de totstandkoming van de nieuwe vaarkaart waarop alle belangrijke informatie over water in Utrecht te vinden is en het automatisch afrekenen van havengelden zie ik als een mijlpaal."

Gouden tip

Heeft Willem Addink nog een gouden tip voor zijn opvolger? Willem denkt even na. "Eén van de belangrijkste dingen is wel dat je niet zenuwachtig moet worden", zegt hij dan. "Gewoon rustig blijven bij alles wat er over je heen komt, goed luisteren en je eigen plan trekken. Frank laat zich niet zo snel gek maken, dus dat zit wel goed."

Contact

Meer weten? Bel 14 030 of kijk op www.utrecht.nl -> wonen en leven -> verkeer -> boot
Benieuwd naar de vaarkaart?
Zie http://bit.ly/2b28Jg2 •

Lantaarnpalen, haltepalen, bushokjes: alles maakt plaats

Foto: cu2030.nl

Sinds 2 juli is busstation centrumzijde gesloten voor bussen. Alle bussen stoppen vanaf begin juli aan de Jaarbeurskant van het station. Het oude busstation wordt nu leeggehaald. Zo wordt er plaats gemaakt voor de bouw van het nieuwe gecombineerde bus- en tramstation, de Uithoflijn, het nieuwe Stationsplein met fietsenstalling, de Moreelsebrug en voor een nieuw gebouw: het Platform. Eind dit jaar wandelt u vanaf de Binnenstad de Moreelsebrug over richting Croeselaan. En over ongeveer anderhalf jaar stoppen er weer bussen én trams op het bus- en tramstation aan de centrumzijde.

Utrecht Centraal: de hal is bijna klaar

De opening van de nieuwe stationshal is op 7 december. Op dit moment is het grootste deel van de hal al in gebruik. De bouw van de nieuwe hal startte in 2011: terwijl de treinen af en aan moesten blijven rijden verrees de nieuwe hal. Overstappen van trein naar bus of tram is straks veel makkelijker, er is vooral veel meer ruimte gekomen. In 2018 zal ook het bus- en tramstation aan de centrumzijde af zijn, dan is Utrecht Centraal helemaal klaar!

Meer info: cu2030.nl •

Warmte uit diepe grondlagen

Eigentijdse energiebesparing in eeuwenoude werfkelders

Steeds meer historische Utrechtse werfkelders worden gerenoveerd tot atelier, kantoor, winkel of zelfs woonruimte. De gevels blijven als beschermd stadsgezicht intact, maar binnenin de kelders krijgen de eigenaars alle ruimte voor hun eigen inrichting.

Foto: Ruth Catsberg

Aan de Oudegracht ter hoogte van de Twijnstraat zijn drie middeleeuwse werfkelders via warmtepompen aangesloten op een duurzame energiebron: grondwarmte. Een prachtige combinatie van oud en nieuw. Bert Jan Tiesinga (te zien op foto) en zijn partner Marleen Kloppers kochten de werfkelder als pensioenvoorziening en gaan er een Bed & Breakfast van maken. Het verwarmen van de eeuwenoude ruimte had nogal wat voeten in de aarde. "Voor gas heb je rookgasafvoer nodig voor de ketel", legt Tiesinga uit. "Omhoog mag en kan niet in een werfkelder. Door de werfmuur mag niet van Monumentenzorg. Aansluiting op stadsverwarming bleek helaas ook niet te kunnen."

Bodemwarmte uit 50 meter diepte

Bij zijn zoektocht naar alternatieven kwam Tiesinga op een duurzame oplossing: een compacte warmtepomp die bodemwarmte uit de aarde haalt via warmtelussen. "We wilden eerst per kelder één lus tot 80 meter diep de grond in boren, maar dit mocht van de gemeente niet", vertelt Tiesinga. "Deze beperking hebben we opgelost door twee lussen van 50 meter diepte aan te leggen. We kunnen voor de vloerverwarming nu 3Kw opwekken, terwijl we 2Kw nodig hebben."

Boren door straat en gewelfen

Het boren van de warmtelussen mocht vanwege mogelijke schade aan boomwortels niet op de werf gebeuren. De boorinstallatie paste met zijn zes meter hoogte niet in de werfkelder zelf. Geen nood: de gemeente raadde Tiesinga aan vanaf de straat boven de kelders dwars door het gewelf heen in de grond te boren. Tiesinga: "Het doorgaande verkeer op de Oudegracht werd drie dagen omgeleid. Begin mei zijn de warmtelussen aangelegd en we hopen aan het einde van de zomer klaar te zijn met onze renovatie. Andere eigenaars van werfkelders zijn nieuwsgierig naar de warmtepomp. Ik denk dat we hiermee zo'n 70% op de vloerverwarmingskosten besparen. Dat is aanzienlijk en ik ben heel blij dat we hierop zijn uitgekomen." •

Een bruisende stad begint bij een goede samenwerking

Bockbier Festival 2016 verloopt naar tevredenheid

Foto: concretestate.nl

Het Bockbier Festival op het Ledig Erf is de afgelopen jaren zo succesvol geworden dat de omwonenden letterlijk en figuurlijk niet meer om het evenement heen konden. Waar vroeger zo'n 500 bezoekers op het bierfestijn afkwamen, waren dat vorig jaar zeker 10.000 bezoekers.

We zien de stad graag bruisen, waarbij de gemeente telkens weer een goede balans zoekt tussen levendigheid en zorg voor elkaar en de omgeving. Hoe doe je dat als er grote drukte in parken en op pleinen is en je ook het woongenot van de omwonenden wilt bewaken? Dat doe je vooral met elkaar, bewees de samenwerking die na het turbulente Lentebock Festival van 2015 ontstond. Bij dat festival was de toestroom onverwacht groot. Het mooie weer droeg daar zeker aan bij. Alleen de toegangswegen naar het plein waren nauwelijks meer toegankelijk. De rommel die de bezoekers achterlieten werd een doorn in het oog: lege pizzadozen, kapot glas en de geur van bier en urine in de omliggende straten. Het buurtcomité Twijnstraat trok hard aan de bel: dit kon toch anders? De krant werd erbij gehaald, partijen stonden tegenover elkaar en de gemeente werd gevraagd om het op te lossen.

Van evalueren kun je leren

Na contact met wethouders Kees Geldof en Kees Diepeveen nam de gemeente het voortouw in een gezamenlijke evaluatie voor alle betrokkenen. Festivalorganisator Kalipso, café Ledig Erf, het buurtcomité Twijnstraat en de gemeente schoven bij elkaar aan tafel. Alle zorgen en klachten werden tegen het licht gehouden. Wat kon verbeterd worden en wat kon anders worden georganiseerd? De omstandigheden die voor de meeste problemen hadden gezorgd kwamen aan bod. Zo was het festival vorig jaar nog niet omheind, waardoor er ook veel mensen op af waren gekomen die er niets te zoeken hadden en die vaak ook zelf consumpties hadden meegenomen.

Tevreden

Dit jaar stonden er meer hekken om het plein. In de looproutes stonden afvalbakken en dixies. Er waren goede afspraken gemaakt met Stadsbedrijven over het na afloop schoonspuiten van de omgeving. De houding en bereidheid van de betrokken partijen bepaalden het succes van een nieuwe samenwerking. Het Bockbier Festival van het afgelopen voorjaar is daardoor een evenement geworden waar iedereen, zo bleek na evaluatie, met tevredenheid op terugkijkt. Dat de betrokken partijen elkaar voortaan blijven opzoeken vóór en na een Bockbier Festival op het Ledig Erf is een geboren feit. En voor de rest van de stad een goed voorbeeld. •

Wijkbureau Binnenstad

Het vuil, de stad en een goed gesprek

Foto: Marianne Romein

Derk-Jan Klump gaat op pad met 50/50 Green van het Leger des Heils

"Ik heb zes stokken, dus er kunnen vandaag zes mensen werken", vertelt Gudo, werkmeester van Workcenter 50/50 Green. Ik zit tegenover hem, aan een tafel in de rokerige kantine van het Catharijnehuis, de dagopvang voor dak- en thuislozen. Gudo voert een nieuw, laagdrempelig project van het Leger des Heils uit in samenwerking met het Catharijnehuis. Mensen die op straat leven kunnen tegen een vergoeding zwerfvuil verzamelen. Voor drie uur werken krijgen ze een boodschappenbon van Albert Heijn ter waarde van zes euro of een Second Life Store bon, waar ze tweedehands kleding, schoenen of tas kunnen halen.

Om 12.00 uur buiten verzamelen

Gudo staat op en loopt de kantine rond. "Wie wil er werken?" vraagt hij aan de mannen die tegen de muur aan staan. Het project draait nu een paar maanden en er is animo. Vandaag is Ibrahim de eerste die zich meldt om mee te doen. Hij moet een dagcontract tekenen en krijgt van Gudo een stok. "Om 12.00 uur buiten verzamelen" vertelt Gudo Ibrahim.

Uiteindelijk staan we om 12.15 uur buiten het Catharijnehuis met zes mannen. De sfeer is goed, we schudden handen, proberen elkaars naam te onthouden en gaan op pad. "Ik werkte in een Chinees restaurant", vertelt een jongen. Hij is Oeigoer, komt uit West-China en spreekt Nederlands, Turks en Chinees. "Daar sliep ik ook, met zeven anderen. Toen ging het restaurant kaput en nu ben ik op zoek naar een kamer. Ik sta op een wachtlijst".

Privé en zakelijk uit elkaar houden

We lopen met z'n allen naar de Oudegracht. Het is druk op straat en twee mannen uit de groep komen een oude bekende op een brommer tegen. Ik loop een stukje op met Joop. "Als het vakantiegeld bij de mensen komt, kan ik weer gaan schilderen", vertelt Joop. "Ik schilder al twintig jaar, samen met mijn vader. We proberen zoveel mogelijk privé en zakelijk uit elkaar te houden. Maar soms lukt 'm dat niet", zegt Joop met een grijns. "Dan zegt 'ie thuis opeens iets over het werk, iets dat 'ie niet leuk vond. En dan zeg ik, je moet privé en zakelijk uit elkaar houden, ha ha!".

Goed en lekker simpel

Gudo vraagt me wat ik er van vind, het project. "Goed en lekker simpel", antwoord ik. "Het mooie is dat je zo een beter 1-op-1 gesprek krijgt dan als je met elkaar aan tafel zit", vertelt Gudo. Hij slaat de spijker op zijn kop. Goed gezien - het oog van de werkmeester, misschien? In ieder geval heb ik net al een paar goede gesprekken gehad met deze mannen die het zwerfvuil in onze stad te lijf gaan.

Meer weten over het 50/50 Green project voor dak- en thuislozen?

Neem dan contact op met Tristan van der Geest via tristan.vander.geest@legerdesheils.nl of Klare Stock van het Catharijnehuis via k.stock@catharijnehuis.nl. •

50/50 Green

50/50 Green is een samenwerkingsinitiatief van het Workcenter van het Leger des Heils en het Catharijnehuis Utrecht. 50/50 Green biedt structuur aan de deelnemers en helpt een eerste stap te zetten richting activering en re-integratie in de arbeidsmarkt. De activiteit draagt bij aan de leefbaarheid van de wijk, het milieu, beleving van de stad en motiveert mensen om hun afval in de afvalbakken te gooien.•

Bezoek gemeenteraad aan de wijk Binnenstad

Op 21 september bezoeken de gemeenteraadsleden de Binnenstad.

Wandelend door de Binnenstad bezoeken de raadsleden plekken waar mensen op straat leven c.q. verblijven. Veroorzaken zij overlast of hebben zij zorg of hulp nodig en is het wenselijk dat de gemeente hierop inspeelt? De politie, Altrecht, Victas en handhavers van de gemeente Utrecht zijn aanwezig om hun ervaringen te delen. Wilt u erbij zijn? Kom naar het Stadhuis, Korte Minrebroederstraat 2, op woensdag 21 september om 19.30 uur. Kijk op www.utrecht.nl/binnenstad voor het programma. Aanmelden is niet nodig. •

Bühne Binnenstad

De Wijkraad Binnenstad, DOENJA Dienstverlening en Wijkbureau Binnenstad organiseren 'Bühne Binnenstad' voor en door initiatiefnemers uit de Binnenstad.

Thema	Initiatief, inspiratie en uitwisseling
Waar	Stadskantoor, Stadsplateau 1 te Utrecht, 21e verdieping
Wanneer	dinsdag 25 oktober a.s.
Tijd	Inloop 18.00 uur; 18.30 uur opening door Wijkwethouder Binnenstad Kees Geldof
Aanmelden?	ja; mail naar binnenstad@utrecht.nl
	Meer info www.utrecht.nl/binnenstad •

Wijkbureau Binnenstad en spreekuur wijkwethouder

Hebt u vragen, ideeën, plannen en onderwerpen over de Binnenstad of over zaken die in uw buurt spelen? Dan bent u bij het Wijkbureau Binnenstad aan het juiste adres. U kunt altijd langskomen. Maak dan bij voorkeur een afspraak. Ook kunt u zich aanmelden voor onderstaand wijkspreekuur met de wijkwethouder.

Wijkspreekuur wijkwethouder Kees Geldof

De eerstvolgende wijkspreekuren zijn op:

• 25 oktober 17.00 – 18.00 uur;
• 29 november 17.00 – 18.00 uur.

Het spreekuur is bij het Wijkbureau Binnenstad. Aanmelden hiervoor kan tot uiterlijk één week van tevoren, bij voorkeur per e-mail: binnenstad@utrecht.nl of telefonisch op 14030.

Wijkbureau Binnenstad
Stadskantoor, 5e verdieping
Stadsplateau 1, 3521 AZ Utrecht
E-mail binnenstad@utrecht.nl
Website www.utrecht.nl/binnenstad

Via Twitter volgt u snel en eenvoudig de informatie van het wijkbureau: @WBBinnenstad. En de gemeente volgt u via @GemeenteUtrecht.•

Foto: Rick Huisinga

Politiek

Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Utrecht

Bomenleed

In Utrecht staan zo'n 175.000 bomen. Dat lijkt veel, maar dat is het helaas allesbehalve. Onderzoek van de Universiteit Wageningen bevestigt dat Utrecht een van de minst groene steden van Nederland is. Reden om de noodklok te luiden, want bomen zijn noodzakelijk voor het leefbaar houden van onze stad.

Bomen worden gekapt omdat mensen er 'hinder' van ondervinden, ze leggen het loodje als er huizen worden gebouwd of kabels en leidingen worden aangelegd of als ze in de weg staan voor een volgend megakantorencomplex. Maar bomen worden ook gekapt omdat er bij bouw- en wegwerkzaamheden onzorgvuldig met ze wordt omgesprongen. De Partij voor de Dieren heeft in de afgelopen twee jaar vele foto's gemaakt van bomen waar onder andere containers tegenaan stonden, bomen met dikke kabels boven op hun blootliggende wortels of met stenen en andere bouwmaterialen direct tegen hun stam aan. Na tweets naar de gemeente werd er regelmatig actie ondernomen, maar dan is het kwaad al geschied. Te vaak zien we bij kapvergunningen dan ook als reden: 'wortelbeschadiging' of 'stambeschadiging'. Dit kan voorkomen worden door strenger beleid en toezicht vooraf!

Bouwvakkers: plaats geen bouwmaterialen binnen de kroonprojectie van bomen. Dit is niet alleen slecht voor de bomen, maar het is ook nog eens verboden.
Inwoners van Utrecht: zet je fiets, scooter of afval niet tegen een boom, maar zoek een andere plek.
En vooral gemeente Utrecht: geef het goede voorbeeld bij eigen bouw- en wegwerkzaamheden, want goed voorbeeld doet goed volgen.

Zo kunnen we er samen voor zorgen dat er met meer respect wordt omgegaan met onze prachtige bomen in Utrecht en hebben we er zélf ook meer en langer plezier van. •

Eva van Esch, raadslid

VVD

Groene armen

Met enige jaloezie bekeek ik foto's van de Binnenstad genomen door mijn vrouw die geluncht had boven in de watertoren van Rotsoord. Wat een fantastische plek voor een werklunch. Het viel me op dat de Binnenstad zo groen was. De groene singels en de bomen op de werven horen bij de iconische plaatjes van Utrecht en lijken net zo monumentaal als de Domtoren. Foto's van de Oudegracht van ruim honderd jaar geleden laten zien dat er toen veel minder bomen waren dan nu. Tussen Stadhuisbrug en Oudaen ontbraken ze zelfs compleet. Zeker op een warme zomerdag is het groene bladerdak aangenaam voor wandelaar en fietser, een welkome twintigste-eeuwse toevoeging aan het oudste stukje van de stad. Toch is het goed te beseffen dat het beschermen van de bomen niet samenvalt met het beschermen van een historisch stadsgezicht, maar vooral bijdraagt aan het in stand houden van een leefbare Binnenstad.

Barbecuetegels
Ook nu voegt het gemeentebestuur net als honderd jaar geleden elementen toe aan het groen van de Binnenstad die de leefbaarheid voor inwoners en gebruikers vergroten, zoals toiletvoorzieningen in de parken. Na een proef komen er als het aan de VVD ligt ook barbecuetegels in bijvoorbeeld Park Lepelenburg. Daarmee wordt niet alleen het gras beschermd, maar door handige plaatsing kan ook de rookoverlast voor omwonenden afnemen, want het groen wordt intensief benut. Zo was laatst Park Lepelenburg weer een middag lang in een studentenpretpark omgetoverd waarmee ook het groen een rol speelt bij het zich thuis laten voelen van weer een generatie nieuwe Utrechters.
Het is belangrijk dat we blijven werken aan een leefbare en ook levendige Binnenstad die iedereen met open groene armen kan ontvangen en blijven koesteren. •

Lex van Eijndhoven, raadslid

CDA Utrecht

Volop in de aandacht

Breedstraatbuurt
Vlak voor de zomer nam de gemeenteraad een belangrijk besluit voor de Binnenstad. Na jaren steggelen en overlast was er eindelijk een meerderheid voor definitieve sluiting van de prostitutiepanden in de Hardebollenstraat. De CDA-fractie is erg blij met de investering die de gemeente daarvoor gaat doen.
De overlast in de Breedstraatbuurt is de afgelopen jaren, onder meer door het sluiten van de prostitutieramen, een stuk minder geworden. Maar de mogelijkheid voor een nieuwe exploitant bleef nog open. Doordat de gemeente de panden nu opkoopt kan de bestemming voorgoed gewijzigd worden.

Fietsen en fietsparkeren
De Binnenstad wordt steeds voller en drukker. Dat geldt niet alleen voor de drukke fietsroutes, maar ook voor de straten waar de fietsen neergezet worden. Het wordt steeds voller en rommeliger. Tijdens de voorjaarsnota heeft de CDA-fractie voorgesteld daarom te kijken hoe – bijvoorbeeld langs de Oudegracht – meer fietsklemmen geplaatst kunnen worden. In combinatie met goede handhaving op weesfietsen neemt de ruimte voor inwoners en bezoekers om de fiets te stallen dan toe. Het huidige beleid is volledig gericht op nieuwe inpandige fietsenstallingen. De grote stallingen zoals bij het Vredenburg en het station werken goed. Maar in de Binnenstad zetten mensen hun fiets het liefst zo dicht mogelijk bij hun bestemming. Stallingen in winkels, zoals in de Zadelstraat worden daarom slecht gebruikt en kosten – met een gemeentelijke subsidie van € 7,- per gestalde fiets – veel te veel om uiteindelijk het probleem aan te kunnen pakken. Dit najaar spreken we verder over hoe hiermee om te gaan.

Overlast van Oost-Europese bedelaars
Deze zomer kregen we veel berichten over 'bendes' van bedelaars uit Oost Europa die in de Binnenstad actief waren en mensen hinderlijk lastig vielen. In de gemeenteraad gaan we daar zeker nog verder over spreken. De bendes zijn lastig aan te pakken omdat ze zich snel van de ene naar de andere stad verplaatsen en hun werkwijze veranderen. Voor de aanpak zullen ook ministeries moeten meewerken, bijvoorbeeld om de inzet van kinderen aan te pakken, maar ook om (criminele) bendes op te sporen die de groepen bedelaars door Europa vervoeren.

Wilt u reageren op deze berichten? Of heeft u suggesties? We horen het graag! Neem contact op met ons raadslid Sander van Waveren (s.van.waveren@utrecht.nl, 06-14367390). •

Binnenstadskrant zoekt penningmeester, tevens bestuurslid

Dit vrijwillerswerk kost betrekkelijk weinig tijd. De belangrijkste taak van de penningmeester is de jaarlijkse subsidieaanvraag met daarbij de financiële verantwoording van het afgelopen jaar. Het bestuur vergadert gemiddeld eens per vier maanden.

Meer informatie bij Peter Zonderland (voorzitter) **peter.zonderland@planet.nl telefoon 0302311595**
of Els Leicher (secretaris) **e.leicher@hetnet.nl telefoon 0302310257** •

Oeke Kruythof

Bomentaal

De zomer is voldragen
de bomen zwaar bebladerd
wachten op wat komen gaat:
de ontsluiering van hun geheim
dat zij zo trouw jaar in jaar uit bewaren:
het sterven en weer leven
de neergang en de opgang
grensverleggend is hun taal

Nog even wachten
en dan staan zij daar alom
in bos, park en tuin
de bomen
moedig, krachtig, kleurrijk
met recht zijn zij
herauten van de hoop –

Harrie Thewessem

Groen

Op het terras ligt, een tafel verderop,
een tijdschrift met de titel Groen.
'Wat is dat voor een blad?' vraag ik mijn
vriend. Zijn reactie is een verbaasde blik.
'Dat je dat niet weet. Groen is een visie.
Je leven moet meer groen zijn.'
Hij wijst naar zijn voorhoofd. 'En hier gaat
het blad over. Begrijp je?'
Nu ben ik verbaasd. Ik begrijp er niets van.
'Groen is een kleur,' zeg ik, 'en niet alles is
groen.'
'Maar groen is ook een denkwijze,
verlangen, inspiratie, zienswijze,' is zijn
weerwoord.
En ik: 'Veel bomen, struiken en
voordeuren zijn groen.'
Hij: 'Groen is een wens en misschien
zelfs een noodzaak.'
Ik: 'Groen zijn de bossen en parken.'
'Ja, dat is óók zo,' zegt mijn maatje.
'Daar begint het.'

We drinken zwarte koffie uit een wit
kopje.

www.binnenstadskrantutrecht.nl

Hoe ziet hij er straks uit?

© Truus Lemmer

De spanning stijgt. Hoe zal de Neudeflat er uitzien als straks het steigerdoek er af gaat? Geen gebouw in de Binnenstad waarover de meningen zo verschillen, van 'afschuwelijk' tot 'best wel mooi'. Blijven de haters het haten, of knapt het van de renovatie zo op dat ze er vrede mee krijgen?
Hoe dan ook, de liefhebberij om er in te wonen is groot. Voor de 88 appartementjes van gemiddeld vijftig vierkante meter (sommige met zeer groot balkon) meldden zich al duizend kandidaten, ondanks de forse huren van rond de duizend euro. Wethouder Jansen (wonen) hoopte op huren in het middensegment (700 -900 euro). Dat valt dus tegen. •

Vertraging Uithoflijn?

De plannen voor twee grote gebouwen aan weerszijden van het toekomstige stationsplein moeten van de Raad van State opnieuw worden bekeken. Een van die gebouwen (het zuidgebouw) komt bovenop het toekomstige bus- en tramstation. Met een beetje pech betekent de uitspraak dat de tram naar De Uithof nog niet in 2018 kan rijden. Net als een paar jaar terug met De Bijenkorf maakt Klépierre bezwaar tegen het geringe aantal parkeerplaatsen dat in de plannen is opgenomen. Het bedrijf is bang dat bezoekers van de gebouwen hun auto's in parkeergarages zetten die speciaal voor het winkelend publiek van Hoog Catharijne zijn bestemd. •

Meer hash mag

De gemeente versoepelt de regels voor eigenaren van coffeeshops omdat de huidige niet meer goed functioneren. Volgens de Utrechtse criteria mogen er zeventien coffeeshops zijn, maar er zijn er slechts tien. Ze zijn allemaal zo druk beklant dat het aanhouden van een maximale voorraad van 500 gram niet meer reëel is. Voortaan wordt pas bij een kilo een waarschuwing gegeven. •

Stadhuis in de steigers

Het stadhuis moet opnieuw in de steigers. Na de verbouwing in het jaar 2000 volgt – vermoedelijk in 2018 – een renovatie, vooral om het gebouw energie-zuiniger te maken. De raadszaal zal enige tijd niet te gebruiken zijn. Een andere grote zaal heeft de gemeente niet, ook niet in het Stadskantoor. Uitwijken naar het provinciehuis (aan de periferie van de stad) is een optie. •

Milieuzone goudmijn

De milieuzone Binnenstad heeft in elf maanden al een miljoen euro aan boetes opgebracht, zo bericht AD/UN. De gemeente profiteert er niet van: al het geld komt in de schatkist van het rijk.

De boete is 90 euro. De eerste twee maanden ging een record aantal overtreders op de bon, daarna volgde een afname, vervolgens was er weer een stijging. •